

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ – ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΔΑΝΕΙΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Α. Ο Α διατηρεί κατά του Β ληξιπρόθεσμη απαίτηση για την οποία εκδόθηκε τελεσίδικη καταψηφιστική απόφαση με την οποία ο Β υποχρεώνεται να καταβάλει στον Α το ποσό των 50.000 ευρώ. Μετά την επιταγή προς εκούσια συμμόρφωση και την τήρηση της νόμιμης προδικασίας ο Α επέβαλε αναγκαστική κατάσχεση στα χέρια του πιστωτικού ιδρύματος Γ ως τρίτου για απαίτηση που διατηρεί ο Β κατά του πιστωτικού ιδρύματος από σύμβαση καταθέσεως. Την ίδια ημέρα το κατασχετήριο έγγραφο κοινοποιήθηκε και στον οφειλέτη. Δυο ημέρες μετά την επιβολή της κατάσχεσης του Α έτερος δανειστής του Β (ο Δ) προέβη επίσης σε αναγκαστική κατάσχεση στο ίδιο πιστωτικό ίδρυμα. Περαιτέρω την τέταρτη ημέρα μετά την κατάσχεση του Α αναγγέλθηκε στο ίδιο πιστωτικό ίδρυμα Γ και το ελληνικό δημόσιο για απαιτήσεις του που διατηρεί κατά του Β. Εντός της προθεσμίας των οκτώ ημερών (άρθρ. 985) το πιστωτικό ίδρυμα προέβη σε καταφατική δήλωση. Υφίστατο απαίτηση από κατάθεση ποσού 120.000 ευρώ. Ακολούθησαν κατασχέσεις και άλλων δανειστών μετά από ένα μήνα.

Ερωτάται :

- α. Πως γίνεται η κατάσχεση απαιτήσεων ;
- β. Τι συνέπειες έχει η αναγκαστική κατάσχεση απαιτήσεων ;
- γ. Προβλέπεται στάδιο αναγγελιών ;
- δ. Επιτρέπονται οι πολλαπλές κατασχέσεις;
- ε. Αν υποθεθεί ότι το πιστωτικό ίδρυμα έχει ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις κατά του Β επηρεάζει αυτό την όλη προβληματική ;
- στ. Πως διαμορφώνεται το πράγμα αν ο οφειλέτης ανέλαβε μετά την πρώτη κατάσχεση το υπόλοιπο ποσό της καταθέσεως του, το πλέον δηλαδή των 50.000 ευρώ ποσό ;
- ζ. Αν ήθελε υποθεθεί ότι αντί για απαίτηση ο Β διατηρούσε κατά του πιστωτικού ιδρύματος Γ απαίτηση για χρυσές λίρες και ανώνυμες μετοχές από σύμβαση παρακαταθήκης η νομική κατάσταση θα ήταν διαφορετική ;

Β. Ο Α ως πωλητής κατήρτισε προσύμφωνο πώλησεως με τον Β ως αγοραστή σε σχέση με ένα αγρόκτημα. Αμέσως με την κατάρτιση του προσυμφώνου ο Α του παραχώρησε την κατοχή και χρήση του αγροκτήματος ενώ ο Β κατέβαλε το συμφωνηθέν τίμημα. Τα συμβαλλόμενα μέρη αμέλησαν να υπογράψουν το οριστικό συμβόλαιο. Μετά από πολλά

έτη ο Α, που όλα αυτά τα χρόνια μετερχόταν εμπορία, κηρύχθηκε σε πτώχευση. Ως σύνδικος ορίστηκε ο Γ ο οποίος άρχισε να επιμελείται των εργασιών της πτωχεύσεως με σκοπό να προβεί σε ρευστοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του Α προκειμένου να ικανοποιηθούν οι πιστωτές του. Στο πλαίσιο αυτό διαπιστώνει την ύπαρξη του αγροκτήματος που κατά κυριότητα ανήκε στον Α. Δρομολογεί προς τούτο την εκτελεστική διαδικασία για την πώληση του με πλειστηριασμό κατά τις ειδικές διατάξεις του ΠτωχΚ. Μόλις πληροφορείται ο Β την εξέλιξη αυτή ασκεί ανακοπή κατ'άρθρ. 936 ΚΠολΔ επικαλούμενος ως λόγο ανακοπής την καταχρηστική άσκηση δικαιώματος εκ μέρους του Γ με επίκληση του προσυμφώνου και της πραγματικής κατάστασης που είχε διαμορφωθεί έκτοτε.

Ερωτάται :

- α) Είναι βάσιμος ο λόγος της ανακοπής ;
- β) Η νομική κατάσταση διαμορφώνεται με διαφορετικό τρόπο αν αντί της πτωχεύσεως τρίτος δανειστής του Α είχε επιβάλει αναγκαστική κατάσχεση επί του αγροκτήματος ενώ ταυτοχρόνως διάφοροι δανειστές του Α είχαν αναγγείλει απαιτήσεις τους στον επί του πλειστηριασμού υπάλληλο ;
- γ) Η νομική κατάσταση είναι διαφορετική αν αντί του προσυμφώνου είχε καταρτισθεί οριστικό συμβόλαιο πωλήσεως με συμβολαιογραφική πράξη που όμως δεν είχε μεταγραφεί κατά τον χρόνο της πτωχεύσεως ή της κατασχέσεως ;
- δ) Η νομική κατάσταση είναι διαφορετική και στις δυο περιπτώσεις, δηλαδή και στην περίπτωση της πτωχεύσεως και στην περίπτωση της ατομικής αναγκαστικής εκτελέσεως, εάν είχε λάβει χώρα ο πλειστηριασμός χωρίς στο μεταξύ να είχε αντιδράσει ο Β ;
- ε) Πως διαμορφώνεται το ζήτημα αν αντί δανειστών του Α δανειστές του Β είχαν επιληφθεί του περιουσιακού στοιχείου του αγροκτήματος με επιβολή κατασχέσεως επ'αυτού ισχυριζόμενοι κτήση της κυριότητας εκ μέρους του Β ; Θα μπορούσε ο Α να επικαλεσθεί έναντι αυτών το δικαίωμα κυριότητας του ;

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ο έμπορος Α άσκησε κατά των Β και Γ ως κληρονόμων εξ αδιαθέτου του αποβιώσαντος πατρός τους Δ αγωγή με αίτημα να καταδικασθούν να του καταβάλουν έκαστος το ποσό των 15.000 ευρώ. Με την αγωγή ισχυρίσθηκε ότι ο Δ του όφειλε το ποσό των 30.000 ευρώ, γιατί εκ παραδρομής ένα τιμολόγιο που εξέδωσε ο Δ για πώληση προϊόντων προς τον ίδιο (Α) είχε πληρωθεί εκ μέρους του δύο φορές. Ισχυρίσθηκε ακόμη ότι οι Β και Γ είχαν αποδεχθεί την κληρονομία του Δ. Κατά τη συζήτηση της υποθέσεως οι Β και Γ προέβαλαν τον ισχυρισμό ότι η αγωγή θα έπρεπε να απορριφθεί γιατί σ' αυτή α) δεν αναφερόταν το νομικό θεμέλιο (η νομική αιτία) στο οποίο στηριζόταν και β) δεν απαντούσε ισχυρισμός ότι κατά τον χρόνο της ασκήσεως της αγωγής διατηρούσαν τον πλουτισμό που προήλθε από τη διπλή καταβολή (ΑΚ 909). Κατά τα λοιπά ο μεν Β παραδέχθηκε το γεγονός της διπλής καταβολής, ο δε Γ ζήτησε την απόρριψη της αγωγής ισχυριζόμενος ότι το χρέος είχε εξοφληθεί και πάντως δεν σωζόταν πλέον ο πλουτισμός κατά το χρόνο ασκήσεως της αγωγής. Οι Α και Γ εξέτασαν από έναν μάρτυρα που επιβεβαίωσε τους ισχυρισμούς τους. Εκδόθηκε μετά από αξιολόγηση των δηλώσεων των διαδίκων και των αποδείξεων απόφαση που έκανε πλήρως δεκτή την αγωγή και ως προς τους δύο εναγόμενους. Κατά τη σχετική αιτιολογία το δικαστήριο δέχθηκε και για τους δύο διαδίκους δικαστική ομολογία από τη συμπεριφορά του Β για το γεγονός της διπλής καταβολής. Με την επάλληλη σκέψη του το δικαστήριο αιτιολόγησε την απόφαση για το θέμα ότι δεν μπόρεσε να σχηματίσει πλήρη δικανική πεποίθηση ως προς τον ισχυρισμό του Γ για εξόφληση και μη διάσωση του πλουτισμού και λοιπά αποδεικτικά μέσα δεν ήταν διαθέσιμα.

Η απόφαση κατέστη τελεσίδικη. Οι Β και Γ κατέβαλαν το σχετικό ποσό. Κατά την τακτοποίηση του αρχείου του πατρός τους μετά την τελεσιδικία οι Β και Γ ανευρίσκουν έγγραφο του Α στο οποίο βεβαιώνεται η επιστροφή σ' αυτόν του ποσού των 30.000 ευρώ. Σκοπεύουν ως επί τούτου να ασκήσουν αγωγή αποζημιώσεως κατά του Α (914, 919 ΑΚ).

Ερωτάται: α) Είναι νόμιμος ο ισχυρισμός των Β και Γ για το ελλείπον νομικό θεμέλιο; β) Είναι νόμιμος ο ισχυρισμός των Β και Γ για την έλλειψη της αγωγής ως προς το θέμα του πλουτισμού; Ανεξαρτήτως της ορθής απάντησης τι επιρροή θα είχε ένας τέτοιος ισχυρισμός στην τύχη της αγωγής; γ) Ορθώς δέχθηκε το δικαστήριο δικαστική ομολογία και για τους δύο διαδίκους; δ) Ενόψει του αποτελέσματος της αποδεικτικής διαδικασίας είναι ορθή η απόφαση του δικαστηρίου; ε) Θα ευδοκιμήσει τυχόν αγωγή αποζημιώσεως των Β και Γ ; Αναπτύξτε εν συντομία το θέμα που τίθεται. στ) Ορθώς εξετάσθηκαν μάρτυρες για την εξόφληση με βάση το είδος της αγωγής;

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ένδικο μέσα

Ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β από σύμβαση έργου με αίτημα την καταδίκη του εργοδότη στην καταβολή του ποσού των 70.000 ευρώ ως αμοιβή για την εκτέλεση του έργου. Εκδόθηκε απόφαση που έκανε δεκτή την αγωγή κατά το ποσό των 50.000 ευρώ. Αίτημα για καταβολή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης απερρίφθη ως μη νόμιμο. Κατά της απόφασης άσκησε έφεση ο Α λόγω εσφαλμένης εκτίμησης των αποδείξεων. Η απόφαση επιδόθηκε με πρωτοβουλία του Β. Μετά από ένα έτος και εμπροθέσμως πριν από τη συζήτηση της εφέσεως ο Α προσέβαλε με δικόγραφο πρόσθετων λόγων και το κεφάλαιο για την ηθική βλάβη. Συγχρόνως επέσπευσε αναγκαστική εκτέλεση κατά του Β για το ποσό των 50.000 ευρώ που του είχε επιδικασθεί. Επέβαλε κατάσχεση σε ακίνητο του Β. Η υπόθεση συζητήθηκε. Το Εφετείο θεώρησε το λόγο εφέσεως βάσιμο και εξαφάνισε την προσβαλλόμενη. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δεν είχε λάβει υπ' οψιν ένα έγγραφο. Συγχρόνως διαπίστωσε όμως ότι το ποσό που δικαιούται ο Α ανέρχεται συνολικά - από το εκτελεσθέν έργο - στις 30.000 ευρώ. Δέχθηκε ως εκ τούτου την αγωγή κατά το ποσό των 30.000 ευρώ. Ως προς την ηθική βλάβη δέχθηκε ότι η αγωγή ήταν απορριπτή ως ουσία αβάσιμη και με αντικατάσταση αιτιολογιών απέρριψε την έφεση. Την απόφαση προσέβαλε με αναίρεση ο Α ως προς όλες τις διατάξεις της.

Ερωτάται :

- α) ορθά έκρινε το Εφετείο ως προς το θέμα της αμοιβής ;
- β) νομίμως επισπεύσθηκε αναγκαστική εκτέλεση ;
- γ) παραδεκτώς προσβλήθηκε το κεφάλαιο για την ηθική βλάβη με πρόσθετους λόγους;
- δ) ορθά έκρινε το Εφετείο ως προς το κεφάλαιο της ηθικής βλάβης ;
- ε) Διαγράφονται προοπτικές ευδοκίμησης της αναίρεσης ;
- στ) Με βάση τα παραπάνω δεδομένα θα μπορούσε ο Β να είχε ασκήσει αντέφεση ;

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1. Σε δίκη μεταξύ Α και Β αναγνωρίζεται με ισχύ δεδικασμένου η κυριότητα του Α σε ακίνητο. Στη συνέχεια ο Α εγείρει τη διεκδικητική αγωγή κατά του Β. Ο Β αμφισβητεί την κυριότητα του Α με θεμελιωμένους ισχυρισμούς και προσκόμιση πλήθους αποδεικτικών μέσων.
2. Ο Α εγείρει αγωγή κατά Β με αίτημα να καταδικασθεί να του καταβάλει το ποσό των 20.000 ευρώ από σύμβαση δανείου συνολικού ποσού 30.000 ευρώ. Η αγωγή γίνεται τελεσιδίκως δεκτή. Σε μεταγενέστερη δίκη ο Α αξιώνει και τα υπόλοιπα 10.000 ευρώ. Το δικαστήριο απορρίπτει την αγωγή με αιτιολογία ότι δεν καταρτίσθηκε δάνειο.
3. Ο πωλητής αξιώνει δικαστικώς το τίμημα και η αγωγή του ευδοκιμεί. Στη συνέχεια ο αγοραστής ασκεί αγωγή με αίτημα την παράδοση και μεταβίβαση της κυριότητας του πράγματος. Δεσμεύεται το δικαστήριο να απορρίψει τη δεύτερη αγωγή με την αιτιολογία ότι δεν υφίσταται έγκυρη σύμβαση πωλήσεως;
4. Ο Α έχει αξίωση για καταβολή τιμήματος κατά του Β ποσού 30.000 ευρώ. Ασκεί αγωγή για 10.000 ευρώ. Ο Β προβάλλει την ένσταση παραγραφής. Η αγωγή γίνεται δεκτή. Στις αιτιολογίες το δικαστήριο διαπιστώνει την αξίωση του Α κατά το ποσό των 30.000 ευρώ και απορρίπτει την ένσταση παραγραφής. Η απόφαση καθίσταται τελεσίδικη. Στη συνέχεια ο Α ασκεί νέα αγωγή για τα υπόλοιπα 20.000 ευρώ. Το δικαστήριο θεωρεί βάσιμη την εκ νέου προβαλλόμενη από τον Β ένσταση παραγραφής. Τι θα πράξει το δικαστήριο;
5. Ο Α εξέρχεται νικητής κατά του Β με το αίτημα να αναγνωρισθεί κύριος αγρού. Ο Β ασκεί μετά από έτη αγωγή κατά του Α με αίτημα να αναγνωρισθεί κύριος του αγρού. Υφίσταται πρόβλημα δεδικασμένου;
6. Ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β σε σχέση με σύμβαση πωλήσεως. Αίτημα της αγωγής είναι να διαγνωσθεί η μη ισχύς της συμβάσεως λόγω υπαναχωρήσεως που οφείλεται στην ελαττωματικότητα του πωληθέντος. Η αγωγή απορρίπτεται με την αιτιολογία ότι δεν υπήρξε ελάττωμα με αποτέλεσμα η υπαναχώρηση να μην ήταν νόμιμη. Ασκείται νέα αγωγή για μείωση του τιμήματος ένεκα της πωλήσεως του ελαττωματικού προϊόντος. Δεσμεύεται το δικαστήριο ως προς το θέμα της ελαττωματικότητας;
7. Ο Α ασκεί αγωγή παραλείψεως χρησιμοποίησεως σήματος κατά του Β που ευδοκιμεί με βάση την διάταξη του άρθρ. 914 ΑΚ. Ο Β δε συμμορφώνεται και ο Α ασκεί αγωγή αποζημιώσεως. Το δεύτερο δικαστήριο θεωρεί ότι δεν υφίσταται αδικοπρακτική συμπεριφορά του Β. Νομίμως;
8. Ο Α απαιτεί την καταβολή τόκων. Η αγωγή γίνεται δεκτή. Ο ενάγων άλλης δίκης ζητά την καταβολή ενός μισθώματος. Κρίθηκε και η βασική έννομη σχέση και στις δύο δίκες;

9. Το Εφετείο διαγιγνώσκει δόλο σε αντίθεση με αμελή συμπεριφορά που διαπίστωσε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Κατέστη χειρότερη η θέση του διαδίκου ώστε να δικαιολογείται ένδικο μέσο;
10. Το δικαστήριο δέχεται αγωγή και ακυρώνει σύμβαση λόγω πλάνης ή απάτης. Ασκείται στη συνέχεια αγωγή αποζημιώσεως κατ' άρθρο 145 ή 149 ΑΚ. Το δεύτερο δικαστήριο απορρίπτει αγωγή λόγω μη διαπιστώσεως πλάνης ή απάτης.
11. Ο Α ασκεί αγωγή αποζημιώσεως κατά του Β λόγω τραυματισμού του σε τροχαίο ατύχημα (914 ΑΚ). Γίνεται δεκτή. Το δικαστήριο διαπιστώνει αμελή συμπεριφορά του Β. Στη συνέχεια ο Α ζητά με νέα αγωγή την επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης (932). Το δικαστήριο δεσμεύεται ως προς το γεγονός της αμελούς συμπεριφοράς του Β από την πρώτη δίκη;
12. Ο Α αξιώνει με αγωγή το τίμημα κατά του Β από σύμβαση πωλήσεως. Ο Β ζητά την απόρριψη. Επρόκειτο για δωρεά. Το δικαστήριο δέχθηκε την αγωγή. Στη συνέχεια ο Β ασκεί αγωγή αποζημιώσεως λόγω αποκρύψεως ελαττώματος του πράγματος. Μπορεί το δεύτερο δικαστήριο να απορρίψει την αγωγή αν θεωρεί ότι δεν καταρτίσθηκε σύμβαση πωλήσεως;
13. Ο Α ενάγει τον Β για καταβολή τιμήματος από σύμβαση. Ο Β προβάλλει ένσταση ακυρώσεως της δικαιοπραξίας λόγω πλάνης που ευδοκιμεί. Στη συνέχεια ο Α ζητά αποζημίωση (διαφέρον εμπιστοσύνης) κατά το ουσιαστικό δίκαιο. Το δεύτερο δικαστήριο προβληματίζεται για τη δέσμευσή του από την πρώτη απόφαση.
14. Μετά από άσκηση αγωγής του πωλητή (Π) για καταβολή του τιμήματος πωλήσεως, ο αγοραστής (Α) καταδικάζεται να καταβάλει το τίμημα με τον όρο εκπληρώσεως της υποχρεώσεως του πωλητή για παράδοση του πράγματος. Είχε προτείνει (ο Α) σχετική ένσταση (ΑΚ 374). Στη συνέχεια ο αγοραστής ενάγει για παράδοση του πράγματος. Ερωτάται: ο πωλητής μπορεί να αντιτάξει ότι είχε παραδώσει το πράγμα κατά την κατάρτιση της συμβάσεως;
15. Ο εκμισθωτής (Ε) ασκεί αγωγή για καταβολή του μισθώματος. Ο μισθωτής (Μ) προβάλλει ένσταση επισχέσεως για δαπάνες στο μίσθιο που βαρύνουν τον εκμισθωτή. Ο μισθωτής καταδικάζεται να καταβάλει, γιατί το δικαστήριο δεν πείσθηκε για την ύπαρξη αξιώσεως για δαπάνες. Μπορεί ο μισθωτής (Μ) να ασκήσει αγωγή για την αξίωσή του αυτή;

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Αθήνα, 09/05/2014

Δεδικασμένο – Αντικειμενικά όρια (322)

1. Θετική και αρνητική [ne bis in idem] λειτουργία του δεδικασμένου. Η θετική λειτουργία σημαίνει τη δεσμευτικότητα του περιεχομένου της δικαστικής αποφάσεως. Η δέσμευση του μεταγενέστερου δικαστή όταν το θέμα που κρίθηκε με δύναμη δεδικασμένου ανακύπτει ως προδικαστικό. Η αρνητική λειτουργία οδηγεί στο απαράδεκτο νέας αγωγής για το ίδιο αντικείμενο. Για την επέλευση του δεδικασμένου είναι αδιάφορο το θέμα της ορθότητας ή μη της δικαστικής αποφάσεως.
2. Διάκριση του ουσιαστικού δεδικασμένου από το τυπικό δεδικασμένο, την εκτελεστότητα, τη διαπλαστική ενέργεια μιας δικαστικής αποφάσεως και τις παρεπόμενες συνέπειες αυτής. Τυπικό δεδικασμένο ως το απρόσβλητο της αποφάσεως με τακτικά ένδικα μέσα στο πλαίσιο της ίδιας εν ευρεία εννοία διαδικασίας.
3. Το δεδικασμένο ως θεσμός υπαγορεύεται από εκτιμήσεις του νομοθέτη. Τα αντικειμενικά όρια του δεν καθορίζονται οπωσδήποτε με βάση την λογική του δικαίου και το κύρος της δικαιοσύνης.
4. Ο σκοπός του δεδικασμένου έγκειται στην προστασία του νικητή διαδίκου και στην εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος από τη διαρκή αναδίκαση υποθέσεων. Υφίσταται αδυναμία συμβατικής καταργήσεως του δεδικασμένου και λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως (αρνητική διαδικαστική προϋπόθεση της δίκης).
5. Το δεδικασμένο προϋποθέτει ταυτότητα αντικειμένου της δίκης (324).
6. Τι καταλαμβάνεται από το δεδικασμένο :
 - α) Η έννομη σχέση που κρίθηκε – ο δικανικός συλλογισμός όπως συγκροτείται εν ενόχη από το διατακτικό, τη μείζονα και την ελάσσονα πρόταση. Καθοριστικό είναι το περιεχόμενο της αποφάσεως και προεχόντως το διατακτικό
 - β) οι προδικαστικές έννομες σχέσεις υπό τις προϋποθέσεις του άρθρ. 331 ΚΠολΔ
 - γ) Η ένσταση συμψηφισμού
 - δ) Η αντίθετη έννομη συνέπεια
7. Τι δεν καταλαμβάνονται από το δεδικασμένο :
 - α) Δεν καταλαμβάνονται οι αιτιολογίες της δικαστικής αποφάσεως με εξαίρεση τις προδικαστικές έννομες σχέσεις υπό 6β.

β) πραγματικά γεγονότα – η ελάσσων πρόταση του δικανικού συλλογισμού. Ταύτιση δεδिकाσμένου με αντικείμενο αναγνωριστικής αγωγής. Δηλαδή, ό,τι είναι αντικείμενο αναγνωριστικής αγωγής είναι και αντικείμενο δεδिकाσμένου. Για πραγματικά γεγονότα δεν μπορεί να ασκηθεί αγωγή και επομένως δεν μπορεί να αποκτηθεί δεδिकाσμένο γι'αυτά. (Εξαιρέσεις 461, 544 αριθ. 6).

γ) Η ερμηνεία του κανόνος δικαίου – η μείζων πρόταση του δικανικού συλλογισμού. Ένα διαφορετικό θέμα είναι η νομική δέσμευση από αποφάσεις ανωτέρου δικαστηρίου που παραπέμπει σε κατώτερο (άρθρ. 580 παρ. 4).

δ) Οι ενστάσεις που προβλήθηκαν και είναι γνήσιες μη αυτοτελείς ενστάσεις [αμφ. εν μέρει]. Εξαιρεση υφίσταται για την ένσταση συμψηφισμού (322 άρθρ. 221 παρ. 2 και 222 παρ. 2) (βλ. και υπό 6γ). Για να αποκτήσουν οι ενστάσεις δεδिकाσμένο θα πρέπει το σχετικό δικαίωμα να ασκηθεί με αγωγή ή ανταγωγή. Αυτό ισχύει λ.χ. για την ένσταση επισχέσεως (325 ΑΚ), την ένσταση μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος (374 ΑΚ). Η απόρριψη των ενστάσεων δεν εμποδίζει το διάδικο να προβάλει το σχετικό δικαίωμα με αγωγή όπως και η ευδοκίμησή της. Σε σχέση με τον ενάγοντα για όσο χρονικό διάστημα υφίσταται το δικαίωμα που στήριξε την ένσταση και οδήγησε σε απόρριψη της αγωγής του (π.χ. δουλεία ή ενέχυρο) δεν μπορεί λόγω του δεδिकाσμένου να ασκηθεί νέα αγωγή. Η συνέπεια αυτή προκύπτει από το νόμο που διαχωρίζει μόνο την ένσταση συμψηφισμού και τον αμυντικογενή χαρακτήρα των ενστάσεων. Σε σχέση με τις γνήσιες ενστάσεις μπορεί να ασκηθεί αρνητική αναγνωριστική αγωγή (π.χ. για την ένσταση εικονικότητας). Ασκείται αγωγή με αντικείμενο ότι δεν υφίσταται αξίωση λόγω της εικονικότητας της σχετικής δικαιοπραξίας.

ε) Ο νομικός χαρακτηρισμός της βιοτικής σχέσεως (π.χ. αδικοπραξία κλπ)

8. Οι αιτιολογίες δεν καταλαμβάνονται μεν από το δεδिकाσμένο αυτοτελώς αντιμετωπιζόμενες, ως ανεξάρτητα δηλαδή τμήματα του δικανικού συλλογισμού. Συνεκτιμώνται όμως για τον καθορισμό, για την ερμηνεία του δεδिकाσμένου. Διατακτικό «Η αγωγή απορρίπτεται» ή «Ο εναγόμενος καταδικάζεται να καταβάλει στον ενάγοντα το ποσό των 10.000 ευρώ» διευκρινίζεται μόνο με την αναγωγή στις αιτιολογίες της αποφάσεως.

9. Με βάση το θέμα για το τι καταλαμβάνεται από το δεδिकाσμένο κρίνεται το ζήτημα των αντιφατικών αποφάσεων ως λόγος αναψηλαφήσεως (άρθρ. 544 αρ. 1) και του εννόμου συμφέροντος για την άσκηση των ενδίκων μέσων.

10. Πρακτικώς σημαντική είναι η διάταξη του άρθρ. 330 για την έκπτωση από την προβολή ενστάσεων.

Εναλλακτικές μορφές επιλύσεως διαφορών

ADR (= Alternative Dispute Resolution)

1. Παρατηρείται διεθνώς μια ιδιαίτερη προβολή των εναλλακτικών μορφών επιλύσεως διαφορών. Νοούνται ως εναλλακτικές διαδικασίες προς τη δικαστική διαδικασία εν γένει ή τη δικαστική απόφαση. Η ανάπτυξή τους είναι ένα θέμα που επηρεάζεται από τις δικαιοϊκές συνθήκες που επικρατούν ανά χώρα και ανά εποχή (λειτουργικότητα δικαιοσύνης, παράδοση, εμπιστοσύνη στη δικαιοσύνη, συμφιλιωτική αποστολή του δικαστηρίου).
2. Μορφές εναλλακτικών δυνατοτήτων επιλύσεως διαφορών.
 - α) επιτροπές, θεσμοί κλπ. δυνάμει νόμου ή συμβάσεων
 - αα) επιθεώρηση εργασίας (για διαφορές εργαζομένων και εργοδοτών)
 - αβ) συνήγορος του πολίτη – τραπεζικός μεσολαβητής
 - αγ) προστασία καταναλωτή.
 - β) διαιτησία
 - γ) συντηρητική απόδειξη
 - δ) διαιτητική πραγματογνωμοσύνη
 - ε) Συμφιλίωση (Conciliation)
 - στ) Διαμεσολάβηση (Mediation)
3. Οι διαδικασίες αυτές βρίσκονται στο μεταίχμιο του σταδίου των διαπραγματεύσεων των μερών και της έκδοση δεσμευτικής απόφασης από τρίτο.
4. Λόγοι δημιουργίας : Πολλές φορές τα μέρη από μόνα τους δεν είναι σε θέση να εντοπίσουν τις ουσιαστικές διαφορές και να διαπραγματευθούν. Απαιτείται προς τούτο η παρέμβαση ενός τρίτου που έχει σχετικές δεξιότητες και είναι παράλληλα ανεξάρτητος και ουδέτερος. Προκατάληψη, φόβος αποκαλύψεως στοιχείων, φόβος παρεξηγήσεως μιας συμπεριφοράς ως υποχώρησης, άγνοια ή υποτίμηση της αντιδίκου πλευράς αποτελούν επιπλέον αιτίες που δικαιολογούν την παρέμβαση τρίτου.
5. Διαμεσολάβηση ως η σπουδαιότερη εναλλακτική μορφή επιλύσεως διαφοράς. Ο διαμεσολαβητής υποστηρίζει τα μέρη με την τήρηση των αρχών της ανεξαρτησίας και ουδετερότητας κατά την προσπάθεια επίλυσης φιλικώς μίας διαφοράς. Συμμετέχει ενεργώς, βοηθά στον εντοπισμό των επίμαχων σημείων, μπορεί να υποβάλει προτάσεις, εκφράζει άποψη επί της διαφοράς. Δεν έχει όμως εξουσία να αποφανθεί δεσμευτικώς, προσωρινώς ή οριστικώς. Διεξάγει χωριστές και κοινές συναντήσεις με τα μέρη, μεταφέρει και αξιολογεί τη θέση τους στο βαθμό που υπάρχει η σύμφωνη γνώμη εκάστου, αποκλιμακώνει εντάσεις και προωθεί τα κοινά σημεία.
6. Υπάρχει επίσης ο θεσμός της συμφιλίωσης που έχει περισσότερο χαρακτήρα διευκόλυνσης της επαφής των μερών (go-between). Προσεγγίζει τον ρόλο του αγγέλου, δεν έχει ενεργό συμμετοχή και δεν λαμβάνει θέση, επί της διαφοράς.
7. Η συμφιλίωση μπορεί να είναι αποτέλεσμα της αρχής της διαθέσεως που χαρακτηρίζει το Αστικό Δικονομικό Δίκαιο. (Ο ΚΠολΔ προβλέπει λ.χ. το δικαστικό συμβιβασμό, το συμβιβασμό που καταρτίζεται κατά τη διάρκεια της δίκης, την παραίτηση από το δικαίωμα, την αναγνώριση του δικαιώματος που ασκήθηκε με την αγωγή). Ο δικαστικός

συμβιβασμός είναι εκτελεστός τίτλος, καταρτίζεται σε κάθε στάση της δίκης και εξοπλίζεται και με άλλα προνόμια (άρθρ. 293 ΚΠολΔ).

8. Εναλλακτικές μορφές και Αστικό Δικονομικό Δίκαιο.

Όταν γίνεται λόγος για εναλλακτικές μορφές επιλύσεως διαφορών αυτό δεν γίνεται αναφορικά με την αρχή της διαθέσεως. Έχει σημασία αν ο νόμος ενθαρρύνει ή δεν ενθαρρύνει την ιδέα της διευθέτησης της διαφοράς χωρίς προσφυγή στις δικαστικές διαδικασίες, με παράκαμψη αυτών ή χωρίς προσφυγή στη δικαστική απόφαση. Από την απάντηση εξαρτάται αν η συμφιλίωση εντάσσεται στους σκοπούς της δίκης και αν μπορεί το δικαστήριο να λάβει μέτρα προς επιδίωξη της. Αν το θετικό δίκαιο διάκειται θετικά προς τις εναλλακτικές μορφές, τότε το δικαστήριο μπορεί ενδεικτικώς να διατάξει την προσωπική εμφάνιση των διαδίκων προς το σκοπό συμβιβασμού με ενεργό συμμετοχή του δικαστηρίου, να παραπέμψει τα διάδικα μέρη σε διαμεσολάβηση με αναβολή της συζητήσεως ή με ματαίωση αυτής. Σε ένα τέτοιο σύστημα είναι νομικώς έγκυρες και συμβάσεις των μερών για προσφυγή στη διαμεσολάβηση αν ήθελε ανακύψει η διαφορά. Με την έννοια αυτή η διαμεσολάβηση μπορεί να προβλέπεται υποχρεωτικά ως μορφή προδικασίας από το νόμο, μπορεί να αποτελεί περιεχόμενο συμφωνίας των μερών ή μπορεί να αποτελεί περιεχόμενο σχετικής υπόδειξης ή και διαταγής του δικαστηρίου στο πλαίσιο εκκρεμούς διαδικασίας.

Όπως τονίσθηκε και παραπάνω η στάση του νομοθέτη κυμαίνεται ανά έννομη τάξη και εποχή. Κατά την Πολιτική Δικονομία του Maurer (1835 – 1968) η συμφιλίωση προβλεπόταν μόνο για τα κατώτερα δικαστήρια και η απόφαση θεωρείτο ως ο φυσιολογικός και σύμφωνος με το σκοπό της δίκης τρόπος επιλύσεως διαφοράς. Και σήμερα η δικαστική παρέμβαση για συμφιλίωση είναι ξένη στο αγγλικό δίκαιο ενώ οι χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού ήταν αρνητικές ως προς το συγκεκριμένο τρόπο επιλύσεως διαφορών.

9. Σημερινή εποχή

α) ΚΠολΔ 208 επομ., 214 α, 214β (δικαστική μεσολάβηση), 232 II.

β) Ν. 3898/2010 για τη δικαστική διαμεσολάβηση

γ) Γαλλ.ΚΠολΔ 21 n.c.p.c. Στο γενικό μέρος προβλέπεται ότι η αποστολή του δικαστή είναι και η επίτευξη συμβιβασμού μεταξύ των διαδίκων).

δ) Αγγλικό δίκαιο (CPR). Κατά την έναρξη της δίκης λαμβάνει χώρα υπόδειξη για ενδεχόμενη χρησιμοποίηση διαδικασιών ADR.

ε) Κατά τη παρ. 278 α Γερμ.Δικ. το δικαστήριο μπορεί με σύμφωνη γνώμη των μερών να παραπέμψει τα μέρη στην διαμεσολάβηση.

στ) Πρωτοβουλίες Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Έχει εκδοθεί η οδηγία 2008/52 για τη διαμεσολάβηση που υλοποιήθηκε στην Ελλάδα με το ν. 3898/2010.

10. Αιτίες για την άνθηση εναλλακτικών τρόπων επιλύσεως διαφορών.

α) Κύρια αιτία η μη ικανοποιητική λειτουργία του δικαστηρίου (π.χ. στις Ηνωμένες Πολιτείες η μεγάλη ανάπτυξη των διαδικασιών αποδίδεται στην μακρά διάρκεια δικών, στη συμμετοχή λαϊκών στην απονομή δικαιοσύνης, στον τρόπο κατανομής εξόδων (the American rule κατά τον οποίο ο καθένας φέρει τα δικά του έξοδα της δίκης ανεξαρτήτως της εκβάσεως αυτής, στην αβεβαιότητα της εκβάσεως της δίκης).

Επιπροσθέτως και γενικώς μπορούν να αναφερθούν η έλλειψη εμπιστοσύνης στη δικαιοσύνη και η έλλειψη αποτελεσματικότητας ως αιτίες για ανάπτυξη διαδικασιών ADR. Η σχέση καλής ή κακής λειτουργίας της δικαιοσύνης και αναπτύξεως ADR διαδικασιών, επιβεβαιώνεται και προς τις δύο κατευθύνσεις. Η ως άνω θεώρηση είναι τεχνοκρατικής φύσεως.

- β) Υποστηρίζεται ωστόσο και η αντίθετη προσέγγιση που αποβλέπει στην ποιοτικώς υπερτερούσα φύση των διαδικασιών.
- γ) Υπάρχουν τέλος και οι δημοσιονομικοί λόγοι (δυνατότητες μειώσεως κρατικών δαπανών).
- δ) Υπάρχουν όμως και κοινωνίες που παραδοσιακά επιδιώκουν τη φιλική διευθέτηση της διαφοράς και θεωρούν ως έσχατη λύση την προσφυγή στη δικαιοσύνη.

11. Πλεονεκτήματα εναλλακτικών διαδικασιών:

- α) οικονομία δαπανών
 - β) Αποφυγή του κανόνος «όλα ή τίποτα», αποφυγή επιλύσεως της διαφοράς με νομικά μόνο κριτήρια – λύσεις που είναι «interest – based rather than rights – based».
 - γ) συμφιλίωση μερών
 - δ) δυνατότητα εντάξεως στη ρύθμιση τρίτων προσώπων
 - ε) μη απώλεια του γοήτρου και του κύρους των μερών αφού δεν υπάρχουν νικητές και ηττημένοι.
- στ) 4 C' s (consensus, continuity, control, confidentiality).
- στ α) Consensus: έξοδος με βάση τη βούληση των μερών
 - στ β) Continuity: διατήρηση επαγγελματικών σχέσεων
 - στ γ) Control: επιρροή στην επίτευξη ελλόγου συμφωνίας
 - στ δ) Confidentiality: αποφυγή δημοσιότητας.

12. Εργαλεία του παραδοσιακού δικονομικού δικαίου και εναλλακτικές διαδικασίες.

Δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι η πολιτική δίκη προβλέπει θεσμούς που εν μέρει ικανοποιούν τους σκοπούς των εναλλακτικών μορφών.

α) δικαστικός συμβιβασμός

Ό,τι αναφέρεται ως πλεονέκτημα των εναλλακτικών διαδικασιών σε σχέση με την πολιτική δίκη αναφέρεται και ως πλεονέκτημα του δικαστικού συμβιβασμού σε σχέση με την δικαστική απόφαση (οικονομία, διατήρηση επαγγελματικών σχέσεων, αποφυγή «όλα ή τίποτα», ευελιξία, ένταξη τρίτων, όχι δέσμευση από το ουσιαστικό δίκαιο (210 ΚΠολΔ).

β) ειδικές διαδικασίες

(ιδίως μικροδιαφορές, small claims, bagatellsachen κλπ)

Υπάρχει σχέση με τις εναλλακτικές μορφές αφού καλύπτονται υποθέσεις που διαφορετικά λόγω του μικρού ύψους αυτών δεν θα κατέληγαν στην δικαιοσύνη.

γ) διαιτησία (άρθρ. 867 επομ.).

δ) εξουσιοδότηση στο δικαστή να κρίνει κατά δίκαιη κρίση όπως ο διαιτητής (Πρβλ. 12 Γαλλ. ΚΠολΔ).

ε) δικαστική μεσολάβηση (άρθρ. 214 β).

Αθήνα, 04/04/2014

Ο Α άσκησε αγωγή κατά του Β με αίτημα να καταδικασθεί να του καταβάλει το ποσό των 60.000 ευρώ που του οφείλει από σύμβαση πωλήσεως αγροτεμαχίου. Ο Β αμφισβήτησε την ύπαρξη της απαιτήσεως. Έλαβαν χώρα εκτενείς αποδείξεις που οδήγησαν στη μερική αποδοχή της αγωγής από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο κατά το ποσό των 30.000 ευρώ. Αίτημα για κήρυξη της αποφάσεως ως προσωρινώς εκτελεστής απερρίφθη. Την απόφαση προσέβαλαν με έφεση αμφότεροι οι διάδικοι. Σε προχωρημένο στάδιο της διαδικασίας τα διάδικα μέρη συμβιβάσθηκαν ενώπιον του Εφετείου. Με το συμβιβασμό ο Β ανέλαβε την υποχρέωση να καταβάλει το ποσό των 80.000 ευρώ εντόκως από την άσκηση της αγωγής. Από την πλευρά του ο Α ανέλαβε την υποχρέωση να μεταβιβάσει στον Β αγροτεμάχιο 3 στρεμμάτων για το οποίο υπήρχε φιλονικία μεταξύ τους. Ο Β επιφυλάχθηκε να ανακαλέσει τη δήλωση του για το συμβιβασμό εντός προθεσμίας 30 ημερών. Ο συμβιβασμός καταχωρήθηκε στα πρακτικά του δικαστηρίου που αναγνώσθηκαν στους διαδίκους (259 ΚΠολΔ). Η προθεσμία των 30 ημερών παρήλθε και τα μέρη υλοποίησαν το συμβιβασμό. Μετά από ένα έτος ο Β φρονεί ότι εξαπατήθηκε σε σχέση με την ύπαρξη του χρέους και επιθυμεί να προσβάλει το συμβιβασμό με τις κοινές διατάξεις :

Ερωτάται : α) Τι συνέπειες αναπτύσσει ο συμβιβασμός που καταρτίσθηκε ;

β) Νομίμως ο Β επιφυλάχθηκε του δικαιώματος για ανάκληση ;

γ) Προσβάλλεται ο καταρτισθείς ενώπιον του Εφετείου συμβιβασμός λόγω ελαττωμάτων βουλήσεως ;

δ) Μπορεί ο συμβιβασμός που καταρτίσθηκε να αποτελεί τίτλο για εγγραφή υποθήκης για τη χρηματική και εκτελεστό τίτλο για τη μη χρηματική απαίτηση ;

ε) Νομίμως συμπεριελήφθησαν στο συμβιβασμό και μη επίδικες αξιώσεις ;

στ) Μπορούσε το Εφετείο να καλέσει τα μέρη να προσφύγουν σε διαμεσολάβηση για επίλυση της διαφοράς ενόψει του γεγονότος ότι ήταν συγγενείς ;

ζ) Θα έπρεπε ο συμβιβασμός να είχε καταρτισθεί με σύμπραξη πληρεξουσίου δικηγόρου ;

η) Αναπληρώνουν τα πρακτικά του δικαστηρίου τον απαιτούμενο συμβολαιογραφικό τύπο για το ακίνητο ;

Καθηγητής κ. Γ. Ορφανίδης

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Αθήνα, 04/04/2014

Ο Α άσκησε στο Πολυμελές Πρωτοδικείο αγωγή κατά του Β με αίτημα να καταδικασθεί σε δήλωση βουλήσεως για τη μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου στον ενάγοντα. Κατά την αγωγή ο Β απέκτησε το ακίνητο με χρήματα που υπεξαίρεσε από τον Α, ώστε να στοιχειοθετείται σχετική αξίωση του Α κατά του Β με βάση το ουσιαστικό δίκαιο. Οι δυο διάδικοι εκπροσωπήθηκαν στη δίκη από πληρεξούσιους δικηγόρους. Απαιτήθηκαν εκτενείς αποδείξεις λόγω της υφής της υποθέσεως. Κατά τη διάρκεια της δίκης στον πρώτο βαθμό αποθνήσκει ο Β. Το στοιχείο αυτό δεν εισφέρθηκε στη δίκη που συνεχίστηκε κανονικά. Μετά από ένα έτος εκδόθηκε δικαστική απόφαση που έκανε μερικώς δεκτή την αγωγή. Με πρωτοβουλία του Α η απόφαση επιδόθηκε στον δικηγόρο του Β, τον Γ. Ο Γ που γνώριζε το γεγονός του θανάτου του εντολέα του προβαίνει σε άσκηση εφέσεως στο όνομα των κληρονόμων του Β που ήταν εισέτι άγνωστοι. Σε άσκηση εφέσεως κατά του Β προέβη και ο Α που αγνοούσε το θάνατο του.

Ερωτάται : α) Είναι υποστατή και έγκυρη η εκδοθείσα απόφαση ;
β) Είναι νόμιμη η επίδοση της αποφάσεως στον Γ ως πληρεξούσιο δικηγόρου του ήδη αποβιώσαντος ;
γ) Παραδεκτώς ασκήθηκε η έφεση στο όνομα των «κληρονόμων» ;
δ) Έχει σημασία για το κύρος της επίδοσης αν ο Α γνώριζε την εκδημία του Β ;
ε) Εάν υποτεθεί ότι δεν έγινε επίδοση της αποφάσεως και συμπληρώθηκε τριετία από τη δημοσίευση της αποφάσεως, καθίσταται η απόφαση τελεσίδικη παρά το θάνατο του διαδίκου.

Θεματικές

1. Η ανυπόστατη δικαστική απόφαση.
2. Η ελαττωματική δικαστική απόφαση - Αναψηλάφηση
3. Η βίαιη διακοπή της δίκης (286 ΚΠολΔ)
4. Η υποχρεωτική σύμπραξη πληρεξουσίου δικηγόρου (άρθρ. 101 ΚΠολΔ)
5. Επαναφορά των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση (152) και καταχρηστικές προθεσμίες (518 παρ. 2, 564 παρ. 3)

Αθήνα, 04/04/2014

Ο Α άσκησε αγωγή κατά του Β με αίτημα να καταδικασθεί να του καταβάλει το ποσό των 60.000 ευρώ που του οφείλει από σύμβαση πωλήσεως αγροτεμαχίου. Ο Β αμφισβήτησε την ύπαρξη της απαιτήσεως. Έλαβαν χώρα εκτενείς αποδείξεις που οδήγησαν στη μερική αποδοχή της αγωγής από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο κατά το ποσό των 30.000 ευρώ. Αίτημα για κήρυξη της αποφάσεως ως προσωρινώς εκτελεστής απερρίφθη. Την απόφαση προσέβαλαν με έφεση αμφότεροι οι διάδικοι. Σε προχωρημένο στάδιο της διαδικασίας τα διάδικα μέρη συμβιβάσθηκαν ενώπιον του Εφετείου. Με το συμβιβασμό ο Β ανέλαβε την υποχρέωση να καταβάλει το ποσό των 80.000 ευρώ εντόκως από την άσκηση της αγωγής. Από την πλευρά του ο Α ανέλαβε την υποχρέωση να μεταβιβάσει στον Β αγροτεμάχιο 3 στρεμμάτων για το οποίο υπήρχε φιλονικία μεταξύ τους. Ο Β επιφυλάχθηκε να ανακαλέσει τη δήλωση του για το συμβιβασμό εντός προθεσμίας 30 ημερών. Ο συμβιβασμός καταχωρήθηκε στα πρακτικά του δικαστηρίου που αναγνώσθηκαν στους διαδίκους (259 ΚΠολΔ). Η προθεσμία των 30 ημερών παρήλθε και τα μέρη υλοποίησαν το συμβιβασμό. Μετά από ένα έτος ο Β φρονεί ότι εξαπατήθηκε σε σχέση με την ύπαρξη του χρέους και επιθυμεί να προσβάλει το συμβιβασμό με τις κοινές διατάξεις :

Ερωτάται : α) Τι συνέπειες αναπτύσσει ο συμβιβασμός που καταρτίσθηκε ;

β) Νομίμως ο Β επιφυλάχθηκε του δικαιώματος για ανάκληση ;

γ) Προσβάλλεται ο καταρτισθείς ενώπιον του Εφετείου συμβιβασμός λόγω ελαττωμάτων βουλήσεως ;

δ) Μπορεί ο συμβιβασμός που καταρτίσθηκε να αποτελεί τίτλο για εγγραφή υποθήκης για τη χρηματική και εκτελεστό τίτλο για τη μη χρηματική απαίτηση ;

ε) Νομίμως συμπεριελήφθησαν στο συμβιβασμό και μη επίδικες αξιώσεις ;

στ) Μπορούσε το Εφετείο να καλέσει τα μέρη να προσφύγουν σε διαμεσολάβηση για επίλυση της διαφοράς ενόψει του γεγονότος ότι ήταν συγγενείς ;

ζ) Θα έπρεπε ο συμβιβασμός να είχε καταρτισθεί με σύμπραξη πληρεξουσίου δικηγόρου ;

η) Αναπληρώνουν τα πρακτικά του δικαστηρίου τον απαιτούμενο συμβολαιογραφικό τύπο για το ακίνητο ;

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

04/04/2014

- Κατά τα άρθρ. 159-161 ΚΠολΔ διαμορφώνεται σύστημα δικονομικής ακυρότητας, τα χαρακτηριστικά στοιχεία του οποίου είναι αφ'ενός η ανάγκη κηρύξεως της ακυρότητας με δικαστική απόφαση και αφ'ετέρου η μη επέλευση ακυρότητας για κάθε παράβαση δικονομικής διατάξεως. Η δικονομική ακυρότητα δεν επέρχεται επομένως αυτοδικαίως, όπως συμβαίνει κατά κανόνα με την ακυρότητα του ουσιαστικού δικαίου (ΑΚ 180). Η απαγγέλλουσα την ακυρότητα απόφαση είναι διαπλαστικής φύσεως.
- Πολλώ μάλλον ισχύει η παραπάνω θεώρηση σε σχέση με τις δικαστικές αποφάσεις. Κατ'άρθρ. 313 ανυπόστατη είναι η απόφαση εάν η δίκη είχε αρχίσει κατά προσώπου φυσικού ή νομικού ανυπάρχτου. Αν εξέλιπε ο διάδικος μετά την έναρξη της δίκης δεν υφίσταται ανυπόστατη απόφαση (βλ. και 901 1 γ).
- Αν εξέλιπε ο διάδικος μετά την συζήτηση, μετά την οποία εκδόθηκε η απόφαση, το γεγονός είναι ελλείψει αιτιώδους συναφείας χωρίς επιρροή. Αν ο διάδικος εκλείψει πριν από τη συζήτηση, προβλέπεται η δυνατότητα της βίαιης διακοπής της δίκης (286). Προς τούτο απαιτείται γνωστοποίηση του λόγου διακοπής προς τον αντίδικο (287). Η δίκη δηλαδή δε διακόπτεται αυτομάτως με την επέλευση του διακοπτικού γεγονότος. Αν δε γίνει γνωστοποίηση, η δίκη εξακολουθεί και δύναται να εκδοθεί απόφαση στο όνομα του αποβιώσαντος. Επομένως με το θάνατο δεν καταργείται η δίκη, κάτι που θα οδηγούσε σε μη σκόπιμες συνέπειες (π.χ. θάνατος σε προχωρημένο στάδιο της δίκης). Η διαφορά καταφαίνεται με σαφήνεια στη ρύθμιση του άρθρ. 604 ΚΠολΔ για τις γαμικές υποθέσεις. Η επιλογή του ΚΠολΔ (286) υπογραμμίζει το στοιχείο της δικονομικής ασφάλειας με την έννοια της μη εξαρτήσεως της διαδικασίας και της προόδου της από εξωτερικά γεγονότα.
- Σημαντική είναι η ρύθμιση του άρθρ. 101 ΚΠολΔ. κατά την οποία σε περίπτωση θανάτου του διαδίκου η πληρεξουσιότητα εξακολουθεί και παύει μόνο όταν διακοπεί η δίκη για τις προβλεπόμενες στο νόμο λόγους. Απόκλιση προς το κοινό δίκαιο (ΑΚ 726, 223). Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η γοργή και απρόσκοπτη πρόοδος της δίκης. Ιστορικώς ανευρίσκονται οι εναλλακτικές λύσεις της παροχής της πληρεξουσιότητας και στο όνομα των κληρονόμων του δίδοντος την πληρεξουσιότητα (*clausula heredum*) και της θεώρησης ως διαδίκου του εντολοδόχου και όχι του εντολέως του (ρωμαϊκό δίκαιο).
- Σκοπός της υποχρεωτικής συμπράξεως πληρεξούσιου δικηγόρου στην πολιτική δίκη : Με το θεσμό της υποχρεωτικής συμπράξεως, που ανευρίσκεται διεθνώς,

εξυπηρετείται προεχόντως το δημόσιο συμφέρον. Αποτρέπονται δίκες στο βαθμό που η άσκηση αγωγής δεν δικαιολογείται με βάση το ουσιαστικό δίκαιο, διασφαλίζεται η ουσιαστική και απρόσκοπτη διεξαγωγή της δίκης, διευκολύνεται ο έλεγχος του δικαστηρίου, εμπεδώνεται η ισότητα των διαδίκων με την άρση της ενδεχόμενης οικονομικής και κοινωνικής ανισότητας των διαδίκων και αντλούνται οι συνέπειες από το γεγονός ότι ο νόμος εναποθέτει την ευθύνη της διεξαγωγής της δίκης στους διαδίκους (αρχή της συζητήσεως, αρχή της διαθέσεως) και από το γεγονός της υπάρξεως ενός μάλλον εξιδιασμένου ουσιαστικού δικαίου. Ο θεσμός δεν εξυπηρετεί δηλαδή συντεχνιακά συμφέροντα.

- Λόγω της διατάξεως του άρθρ. 101 ΚΠολΔ εγκύρως επιχειρείται η επίδοση της οριστικής αποφάσεως στον πληρεξούσιο δικηγόρο (143 ΚΠολΔ). Αυτό σημαίνει ότι τίθεται σε κίνηση η γνήσια προθεσμία ενδίκων μέσων που είναι συνάρτηση της επιδόσεως (πλην της αναψηλαφήσεως, 545). Περαιτέρω, η ρύθμιση του άρθρ. 101 εκτοπίζει στο πεδίο εφαρμογής της τη διακοπή της προθεσμίας ως συνέπεια του θανάτου του διαδίκου κατ'άρθρ. 146, παρ. 1. Η εγκυρότητα της επιδόσεως σημαίνει και ανάγκη ασκήσεως ενδίκων μέσων εντός της νόμιμης προθεσμίας. Διάδικοι είναι στην πραγματικότητα οι κληρονόμοι, έστω και αν είναι εισέτι άγνωστοι. Η αναγραφή του ονόματος του θανόντος ως ασκούντος ή κατά του οποίου ασκείται το ένδικο μέσο δεν έχει νομική επιρροή και αντιμετωπίζεται ως «falsa demonstratio» (βλ. και ΟΛΣΤΕ 2366/1988). Το ίδιο ισχύει για την περίπτωση που δεν γνωστοποιήθηκε το διακοπτικό της δίκης γεγονός (287) και δεν επήλθε η βίαιη διακοπή της διακοπής (286). Δίκη με ένα διάδικο δεν είναι δυνατή.
- Η νομολογία εξαρτά ωστόσο το παραδεκτό του ενδίκου μέσου από το κριτήριο αν ο διάδικος δεν γνώριζε το θάνατο του αντιδίκου του. Έτσι απορρίπτεται ως απαράδεκτο ένδικο μέσο, αν στρέφεται κατά αποβιώσαντος και ο ασκών γνώριζε το θάνατό του.
- Καταχρηστικές ή επικουρικές προθεσμίες (518 παρ. 3, 564 παρ. 3). Με την παράλληλη πρόβλεψη καταχρηστικών προθεσμιών η έννομη τάξη υποδεικνύει ότι οι διάδικοι δεν είναι αποκλειστικοί κυρίαρχοι του δικαστικού συναλλάγματος και δεν έχουν απεριόριστη εξουσία επί της διαδικασίας και της κινήσεως της. Με το θεσμό επιδιώκεται η αποφυγή της διαιωνίσεως των δικών και η επέλευση της τελεσιδικίας, αν παραλειφθεί η επίδοση της αποφάσεως.
- Αμφισβητείται αν ως προς τις καταχρηστικές προθεσμίες παρέρχεται το ένδικο βοήθημα της επαναφοράς των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση (152 ΚΠολΔ).
- Έκθεση επιδόσεως ως δημόσιο έγγραφο (139). Η αποδεικτική ισχύς της είναι συνάρτηση των γεγονότων που βεβαιώνει : (α) 438, (β) 449 ΚΠολΔ.

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ξανά : Το αντικείμενο της δίκης

1. Συρροή νόμων – *jura novit curia* : Τα ίδια πραγματικά γεγονότα πληρούν το πραγματικό διαφόρων κανόνων δικαίου. Αν δεν αποδειχθεί ένα πραγματικό γεγονός παρέλκει, τότε η εξέταση της υποθέσεως ως προς τους λοιπούς κανόνες δικαίου αφού τα πραγματικά γεγονότα που απαιτούνται είναι κοινά. Ζητείται λ.χ. αποζημίωση για πρόκληση ζημίας εκ δόλου με βάση το 914 και το 919 ΑΚ και το δικαστήριο δεν διαπιστώνει δόλο εξετάζοντας την αγωγή υπό την οπτική του άρθρ. 914 ΑΚ.
2. Συρροή αξιώσεως - *jura novit curia* : Τα κατ'ιδίαν πραγματικά γεγονότα είναι εν μέρει διαφορετικά σε σχέση με κάθε αξίωση. Μπορούν να είναι λιγότερα ή περισσότερα. Επομένως η απόρριψη της μιας βάσεως της αγωγής δεν σημαίνει κατ'ανάγκη και απόρριψη της άλλης. Η υπαιτιότητα είναι αδιάφορη στην προβολή αξιώσεων από σύμβαση ενώ είναι κρίσιμη σε σχέση με την αδικοπραξία. Αν επομένως έχουν εισφερθεί στη δίκη όλα τα πραγματικά γεγονότα – για τη συμβατική και αδικοπρακτική ευθύνη – και το δικαστήριο απορρίψει ελλείψει δόλου ή αμελείας του εναγομένου την αγωγή κατά το σκέλος της αδικοπραξίας αυτό δε σημαίνει ότι το δικαστήριο δεν θα πρέπει να ερευνήσει την αγωγή και κατά τη συμβατική βάση. Το δικαστήριο θα την ερευνήσει αν έχουν προβληθεί όλα τα πραγματικά γεγονότα για τη συμβατική ευθύνη, αδιαφόρως αν ο ενάγων επικαλείται ρητά τις διατάξεις για τη συμβατική ευθύνη.
3. Η νομική αιτία δεν είναι κρίσιμη κατά την ορθότερη γνώμη στην εκκρεμοδικία είναι όμως κρίσιμη σε σχέση με το δεδικασμένο. Στο παράδειγμα 2 αν έχουν προβληθεί όλα τα γεγονότα για τη συμβατική και αδικοπρακτική ευθύνη, δεν μπορεί να ασκηθεί νέα αγωγή για την συμβατική γιατί υπάρχει εκκρεμοδικία έστω και αν στην πρώτη αγωγή δεν αναφέρονται νομικές διατάξεις. Στο ίδιο παράδειγμα αν το δικαστήριο με την τελεσίδικη απόφασή του εξέτασε την υπόθεση μόνο ως προς την αδικοπρακτική πτυχή, τότε δεν υπάρχει δεδικασμένο για την συμβατική πτυχή (άρθρ. 324). Επομένως το αντικείμενο της δίκης είναι στενότερο σε σχέση με το δεδικασμένο αφού εδώ κατά νόμο συμπροσδιοριστική είναι και η νομική αιτία.
4. Ο Α έχει δοσοληψίες με τον Β από σύμβαση πιστώσεως με υπόλοιπο 50.000 ευρώ. Προς το σκοπό και της αποσαφηνίσεως της καταστάσεως ο Β και ο Α καταρτίζουν σύμβαση για αφηρημένη αναγνώριση χρέους 50.000 ευρώ σε σχέση με τις δοσοληψίες αυτές (ΑΚ 873).

- Η ο Α πωλεί εμπορεύματα στον Β αξίας 50.000 ευρώ. Ο Β δεν κατέβαλε ει μὴ μόνον 30.000 ευρώ. Καταρτίζουν στη συνέχεια σύμβαση για καταβολή του υπολοίπου των 20.000 ευρώ σε ένα μήνα. Παράλληλα, ο Β παραδίδει επιταγή 20.000 ευρώ σε διαταγή του Α.
- Η η αλλοδαπή εταιρεία Α κατήρτισε σύμβαση δανείου με την ελληνική εταιρεία Β για ποσό 30.000 ευρώ.

Μετά από 10 μήνες συμβαίνουν τα εξής :

- Στην πρώτη περίπτωση, ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β με αίτημα να του καταβάλει το ποσό των 50.000 ευρώ στη βάση της συμβάσεως πιστώσεως. Κατά τη συζήτηση ο Α επικαλείται και την αφηρημένη αναγνώριση της αγωγής. Επιτρεπώς επικαλέσθηκε ο Α την αφηρημένη αναγνώριση της αγωγής ;
 - Στη δεύτερη περίπτωση, ο Α ασκεί αγωγή για καταβολή του τιμήματος των 20.000 ευρώ και συγχρόνως αγωγή για την επιταγή. Επιτρεπώς άσκησε ο Α την αγωγή με βάση την επιταγή ενώ προηγουμένως είχε ασκήσει την αγωγή από το τίμημα ;
 - Στην τρίτη περίπτωση, η αλλοδαπή εταιρεία Α ασκεί αγωγή κατά της Β για απόδοση του δανείου. Λίγο αργότερα ασκεί νέα αγωγή ισχυριζόμενη ότι η σύμβαση δανείου είχε καταρτισθεί για λογαριασμό και στο όνομά της από την εταιρεία Γ ως άμεση αντιπρόσωπο αυτής. Παραδεκτώς ασκήθηκε η δεύτερη αγωγή ;
5. Αν η ιστορική αιτία είναι η ίδια τότε : α) υπάρχει εκκρεμοδικία, β) δεν υπάρχει απαγορευμένη μεταβολή της βάσεως της αγωγής, γ) δεν υπάρχει αντικειμενική σώρευση αγωγών και δ) υπάρχει δεδικασμένο.
 6. Αν η ιστορική αιτία δεν είναι η ίδια τότε : α) δεν υπάρχει εκκρεμοδικία, β) υπάρχει απαγορευμένη μεταβολή της βάσεως της αγωγής, γ) υπάρχει αντικειμενική σώρευση αγωγών και δ) δεν υπάρχει δεδικασμένο.
 7. Αν το δικαστήριο ενώ είχαν προβληθεί όλα τα πραγματικά γεγονότα που συνιστούν αυτοτελή ιστορική αιτία (π.χ. ευθύνη από σύμβαση) και δεν εξέτασε την υπόθεση με βάση όλες τις δυνατές νομικές βάσεις (εδώ από σύμβαση) τότε δεν υπάρχει δεδικασμένο σε σχέση με την μη εξετασθείσα νομική βάση (324). Επίσης αν δεν εισφερθούν στη δίκη πραγματικά γεγονότα που συνιστούν μία αυτοτελή ιστορική αιτία, τότε πάλι δεν υπάρχει δεδικασμένο αλλά ούτε και εκκρεμοδικία. Αυτό δεν ισχύει αν τα γεγονότα αυτά δεν συνιστούν αυτοτελή ιστορική αιτία και αποτελούν τμήμα της ιστορικής αιτίας που προβλήθηκε στη δίκη (π.χ. στη δίκη προβλήθηκε ισχυρισμός για δόλο αλλά όχι για αμέλεια). Εν προκειμένω βρίσκει εφαρμογή η ratio που υποκρύπτεται στο άρθρο 330 ΚΠολΔ σε σχέση όμως με θεμελιωτικά αξιώσεως γεγονότα.

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ξανά : Το αντικείμενο της δίκης

1. Συρροή νόμων – *jura novit curia* : Τα ίδια πραγματικά γεγονότα πληρούν το πραγματικό διαφόρων κανόνων δικαίου. Αν δεν αποδειχθεί ένα πραγματικό γεγονός παρέλκει, τότε η εξέταση της υποθέσεως ως προς τους λοιπούς κανόνες δικαίου αφού τα πραγματικά γεγονότα που απαιτούνται είναι κοινά. Ζητείται λ.χ. αποζημίωση για πρόκληση ζημίας εκ δόλου με βάση το 914 και το 919 ΑΚ και το δικαστήριο δεν διαπιστώνει δόλο εξετάζοντας την αγωγή υπό την οπτική του άρθρ. 914 ΑΚ.
2. Συρροή αξιώσεως - *jura novit curia* : Τα κατ'ιδίαν πραγματικά γεγονότα είναι εν μέρει διαφορετικά σε σχέση με κάθε αξίωση. Μπορούν να είναι λιγότερα ή περισσότερα. Επομένως η απόρριψη της μιας βάσεως της αγωγής δεν σημαίνει κατ'ανάγκη και απόρριψη της άλλης. Η υπαιτιότητα είναι αδιάφορη στην προβολή αξιώσεων από σύμβαση ενώ είναι κρίσιμη σε σχέση με την αδικοπραξία. Αν επομένως έχουν εισφερθεί στη δίκη όλα τα πραγματικά γεγονότα – για τη συμβατική και αδικοπρακτική ευθύνη – και το δικαστήριο απορρίψει ελλείψει δόλου ή αμελείας του εναγομένου την αγωγή κατά το σκέλος της αδικοπραξίας αυτό δε σημαίνει ότι το δικαστήριο δεν θα πρέπει να ερευνήσει την αγωγή και κατά τη συμβατική βάση. Το δικαστήριο θα την ερευνήσει αν έχουν προβληθεί όλα τα πραγματικά γεγονότα για τη συμβατική ευθύνη, αδιαφόρως αν ο ενάγων επικαλείται ρητά τις διατάξεις για τη συμβατική ευθύνη.
3. Η νομική αιτία δεν είναι κρίσιμη κατά την ορθότερη γνώμη στην εκκρεμοδικία είναι όμως κρίσιμη σε σχέση με το δεδικασμένο. Στο παράδειγμα 2 αν έχουν προβληθεί όλα τα γεγονότα για τη συμβατική και αδικοπρακτική ευθύνη, δεν μπορεί να ασκηθεί νέα αγωγή για την συμβατική γιατί υπάρχει εκκρεμοδικία έστω και αν στην πρώτη αγωγή δεν αναφέρονται νομικές διατάξεις. Στο ίδιο παράδειγμα αν το δικαστήριο με την τελεσίδικη απόφασή του εξέτασε την υπόθεση μόνο ως προς την αδικοπρακτική πτυχή, τότε δεν υπάρχει δεδικασμένο για την συμβατική πτυχή (άρθρ. 324). Επομένως το αντικείμενο της δίκης είναι στενότερο σε σχέση με το δεδικασμένο αφού εδώ κατά νόμο συμπροσδιοριστική είναι και η νομική αιτία.
4. Ο Α έχει δοσοληψίες με τον Β από σύμβαση πιστώσεως με υπόλοιπο 50.000 ευρώ. Προς το σκοπό και της αποσαφηνίσεως της καταστάσεως ο Β και ο Α καταρτίζουν σύμβαση για αφηρημένη αναγνώριση χρέους 50.000 ευρώ σε σχέση με τις δοσοληψίες αυτές (ΑΚ 873).

- Ή ο Α πωλεί εμπορεύματα στον Β αξίας 50.000 ευρώ. Ο Β δεν κατέβαλε ει μη μόνον 30.000 ευρώ. Καταρτίζουν στη συνέχεια σύμβαση για καταβολή του υπολοίπου των 20.000 ευρώ σε ένα μήνα. Παράλληλα, ο Β παραδίδει επιταγή 20.000 ευρώ σε διαταγή του Α.
- Ή η αλλοδαπή εταιρεία Α κατήρτισε σύμβαση δανείου με την ελληνική εταιρεία Β για ποσό 30.000 ευρώ.

Μετά από 10 μήνες συμβαίνουν τα εξής :

- Στην πρώτη περίπτωση, ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β με αίτημα να του καταβάλει το ποσό των 50.000 ευρώ στη βάση της συμβάσεως πιστώσεως. Κατά τη συζήτηση ο Α επικαλείται και την αφηρημένη αναγνώριση της αγωγής. Επιτρεπώς επικαλέσθηκε ο Α την αφηρημένη αναγνώριση της αγωγής ;
 - Στη δεύτερη περίπτωση, ο Α ασκεί αγωγή για καταβολή του τμήματος των 20.000 ευρώ και συγχρόνως αγωγή για την επιταγή. Επιτρεπώς άσκησε ο Α την αγωγή με βάση την επιταγή ενώ προηγουμένως είχε ασκήσει την αγωγή από το τίμημα ;
 - Στην τρίτη περίπτωση, η αλλοδαπή εταιρεία Α ασκεί αγωγή κατά της Β για απόδοση του δανείου. Λίγο αργότερα ασκεί νέα αγωγή ισχυριζόμενη ότι η σύμβαση δανείου είχε καταρτισθεί για λογαριασμό και στο όνομά της από την εταιρεία Γ ως άμεση αντιπρόσωπο αυτής. Παραδεκτώς ασκήθηκε η δεύτερη αγωγή ;
5. Αν η ιστορική αιτία είναι η ίδια τότε : α) υπάρχει εκκρεμοδικία, β) δεν υπάρχει απαγορευμένη μεταβολή της βάσεως της αγωγής, γ) δεν υπάρχει αντικειμενική σώρευση αγωγών και δ) υπάρχει δεδικασμένο.
6. Αν η ιστορική αιτία δεν είναι η ίδια τότε : α) δεν υπάρχει εκκρεμοδικία, β) υπάρχει απαγορευμένη μεταβολή της βάσεως της αγωγής, γ) υπάρχει αντικειμενική σώρευση αγωγών και δ) δεν υπάρχει δεδικασμένο.

ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ

1. Ενστάσεις με δικονομικό περιεχόμενο : Υφίστανται ενστάσεις που έχουν αποκλειστικά δικονομικό περιεχόμενο με την έννοια ότι οι συνέπειες τους αναπτύσσονται επί του δικονομικού επιπέδου. Αυτό ισχύει λ.χ. για την ένσταση αναρμοδιότητας (42 παρ. 2), τις αποδεικτικές ενστάσεις (410), ενστάσεις που προκύπτουν από δικονομικές συμβάσεις, (π.χ. ένσταση παραίτησης από έφεση δυνάμει συμφωνίας) κλπ. Σχετική είναι και η διατύπωση του νόμου για ύπαρξη διαδικαστικού κωλύματος (263). Απαιτείται η επίκληση και προβολή της ενστάσεως ή του κωλύματος από τον διάδικο προκειμένου να επέλθει η δικονομική συνέπεια. Στην πρακτική συχνά γίνεται επίσης λόγος για ένσταση εκκρεμοδικίας ή δεδικασμένου. Η διατύπωση δεν ακριβολογεί. Εκκρεμοδικία και δεδικασμένο αποτελούν αρνητικές διαδικαστικές προϋποθέσεις που εξετάζονται αυτεπαγγέλτως. Η έννοια της «ενστάσεως» έχει εδώ απλώς το χαρακτήρα υποδείξεως προς το δικαστήριο ενός γεγονότος που λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως.
2. «Ένσταση του ουσιαστικού δικαίου» : Αποτελεί το δικαίωμα που έχει ο δικαιούχος να αρνηθεί την εκπλήρωση της παροχής. Κατευθύνεται κατά της προβολής αξιώσεως και οδηγεί στον μόνιμο (στο διηνεκές δηλαδή) ή στον προσωρινό αποκλεισμό ή αναστολή της ασκήσεως της σχετικής αξιώσεως. Στο πλαίσιο δίκης η αποδοχή της οδηγεί σε απόρριψη της αγωγής ως αβάσιμης, οριστικά ή για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η ενέργεια της ενστάσεως. Ενίοτε η ένσταση οδηγεί όχι σε απόρριψη της αγωγής αλλά σε καταδίκη υπό όρους, όπως λ.χ. κατ' άρθρ. 378 ΑΚ, 69 και 921 παρ. 4 ΚΠολΔ με την ένσταση του μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος.
3. «Η ένσταση του ουσιαστικού δικαίου» προϋποθέτει για την επέλευση των συνεπειών της την προβολή (άσκηση ή επίκληση) της ενστάσεως από τον δικαιούχο αυτής. Διαφορετικά, δεν επέρχονται οι ουσιαστικές συνέπειες που συνδέονται με την ένσταση. Με την έννοια αυτή η θεωρία κάνει λόγο για ύπαρξη ενός διαπλαστικού δικαιώματος που ασκείται με μονομερή δήλωση. Συγγενής προς την περίπτωση της ενστάσεως θεωρείται και η ύπαρξη ορισμένων δικαιωμάτων η άσκηση των οποίων οδηγεί σε κατάργηση εννόμου σχέσεως. Αυτό ισχύει λ.χ. για την περίπτωση του δικαιώματος υπαναχωρήσεως, αναστροφής μιας συμβάσεως, καταγγελίας μιας συμβάσεως για ελαττώματα βουλήσεως (ανεξάρτητα από το θέμα αν κατά το θετικό δίκαιο απαιτείται η άσκηση αγωγής) το δικαίωμα συμψηφισμού με ανταπαίτηση κλπ.
4. Η ανάγκη προβολής της «ενστάσεως του ουσιαστικού δικαίου» με προβολή δηλώσεως διαφοροποιεί την ένσταση από ορισμένα γεγονότα που επιφέρουν έννομες συνέπειες ανεξαρτήτως μιας αντίστοιχης δηλώσεως ή επικλήσεως. Έτσι λ.χ. η καταβολή, η άφεση χρέους, η υπαίτια αδυναμία παροχής, επιφέρουν αφ' εαυτών τις ουσιαστικές συνέπειες τους, χωρίς να χρειάζεται ο δικαιούχος να προβάλει και να επικαλεσθεί σχετικό δικαίωμα με δήλωση του προκειμένου να επέλθουν οι ουσιαστικές συνέπειες που αφορούν την απόσβεση της ουσιαστικής αξιώσεως. Το θέμα αν μια συνέπεια του ουσιαστικού δικαίου θα επέλθει κατόπιν προβολής ενστάσεως ή αυτοδικαίως όταν συντρέξει ένα πραγματικό γεγονός αποτελεί μια βασική και προγραμματική απόφαση του ουσιαστικού νομοθέτη. Επιλέγεται η κατασκευή της ενστάσεως όταν ο νομοθέτης δεν επιθυμεί να «επιβληθεί» στον δικαιούχο μια συνέπεια και αντ' αυτού αναγνωρίζει ευχέρεια επιλογής σ' αυτόν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η παραγραφή που θεωρείται θέμα συνειδήσεως και γι' αυτό ο νομοθέτης απαιτεί την προβολή ενστάσεως. Αντίθετα και σήμερα είναι ένα αμφισβητούμενο θέμα αν η γενική «ένσταση του δόλου» ή η αποδυνάμωση δικαιώματος θα πρέπει να διαμορφωθούν ως περιπτώσεις ενστάσεων ή ως γεγονότα που επιφέρουν αυτοδικαίως την συνέπεια της αρνήσεως της παροχής.
5. Η πρακτική σημασία της διαφοράς της ενστάσεως από τα γεγονότα που επιφέρουν αυτοδικαίως τις ουσιαστικές συνέπειες τους καταφαίνεται ιδίως στην περίπτωση της ερημοδικίας του εναγομένου, της δυνατότητας επικλήσεως από τρίτο δανειστή καθώς επίσης από το θέμα αν η ένσταση μπορεί να ασκηθεί μόνο δικαστικώς ή και εξωδίκως. Αν ο εναγόμενος απολείπεται, τότε οι ενστάσεις δεν λαμβάνονται υπόψη έστω και αν προκύπτουν από την αγωγή (π.χ. ο ενάγων αναφέρει συνήθως το χρόνο δημιουργίας της αξιώσεως και προκύπτει έτσι η συμπλήρωση του χρόνου παραγραφής). Αντιθέτως, λαμβάνονται υπόψη τα γεγονότα που επιφέρουν αυτοδικαίως την ουσιαστική συνέπεια αν αυτά προκύπτουν από τους αγωγικούς ισχυρισμούς (δεν αρκεί όμως να προκύπτουν από την αποδεικτική διαδικασία). Περαιτέρω, κατά την κρατούσα γνώμη οι ενστάσεις μπορούν να προβληθούν και εξωδίκως. Έτσι η ένσταση παραγραφής μπορεί να ασκηθεί και εξωδίκως και επιφέρει τις συνέπειες της. Αν ο ενάγων επικαλεσθεί αυτό το

γεγονός, τότε θα ληφθεί υπόψη έστω και αν απουσιάζει ο εναγόμενος (βλ. και παρακάτω υπό 11 στο παράδειγμα του συμψηφισμού). Τέλος, η ένσταση προβάλλεται μόνο από τον δικαιούχο, όχι από άλλον που έχει έννομο συμφέρον. Πρακτική σημασία έχει το θέμα στην πτώχευση και στο πίνακα κατατάξεως δανειστών (979 ΚΠολΔ). Την ένσταση παραγραφής μιας αξιώσεως δανειστή μπορεί να την προβάλει μόνο ο οφειλέτης και στην περίπτωση της πτωχεύσεως μόνο ο σύνδικος που ενεργεί για λογαριασμό του οφειλέτη. Όχι όμως άλλος δανειστής που θέλει να αποκλείσει από τη συμμετοχή στη διανομή την παραγεγραμμένη απαίτηση.

6. «Οι ενστάσεις του ουσιαστικού δικαίου» διακρίνονται με κριτήριο τη διάρκεια της επιδράσεως της έννομης συνέπειας τους σε ανατρεπτικές (μόνιμες) και σε αναβλητικές (παροδικές). Χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας ανατρεπτικής ενστάσεως με την έννοια αυτή είναι η ένσταση της παραγραφής ή κατά την κρατούσα άποψη η ένσταση για καταχρηστική άσκηση δικαιώματος. Αντιθέτως, ως παράδειγμα αναβλητικής ενστάσεως μπορεί να αναφερθεί η ένσταση του μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος με την έννοια ότι η αξίωση του πωλητή για καταβολή αναστέλλεται μέχρι την παράδοση του πωληθέντος πράγματος. Τα παραπάνω ισχύουν καίτοι κατά το ουσιαστικό δίκαιο παραγραφή και καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν οδηγούν σε απόσβεση της αξιώσεως.

7. Στην ενότητα του μαθήματος για το βάρος επικλήσεως και αποδείξεως είχε αντιμετωπισθεί η τρίτη διάκριση των ενστάσεων σε διακλυτικές (π.χ. έλλειψη δικαιοπρακτικής ικανότητας) σε καταργητικές (π.χ. καταβολή, άφες χρέους) και σε δικαιοανασταλτικές (π.χ. ένσταση διζήσεως, ένσταση καταχρηστικής ασκήσεως δικαιώματος, παραγραφής κλπ). Η τρίτη κατηγορία αποτελεί «τις ενστάσεις του ουσιαστικού δικαίου» με την παραπάνω έννοια.

8. «Οι ενστάσεις του ουσιαστικού δικαίου» (δικαιοανασταλτικές) καλούνται γνήσιες ενστάσεις σε αντιδιαστολή προς τις διακλυτικές και καταργητικές που αποκαλούνται καταχρηστικές ενστάσεις.

9. Περαιτέρω, οι γνήσιες ενστάσεις παραδοσιακά διακρίνονται σε αυτοτελείς ή μη αυτοτελείς. Μη αυτοτελής είναι η ένσταση όταν αποτελεί μερική απόρροια ενός άλλου δικαιώματος, όπως είναι λ.χ. η ένσταση επισχέσεως που αποτελεί απόρροια της αξίωσης για την οποία γίνεται και η επίσχεση. Το ίδιο ισχύει για την ένσταση του συμψηφισμού, την ένσταση του άρθρ. 1095 ΑΚ για το δικαίωμα του νομέα να αρνηθεί την απόδοση του πράγματος αν έχει έναντι του κυρίου δικαίωμα να νέμεται ή να κατέχει το πράγμα ή την ένσταση του μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος κλπ. Κριτήριο είναι δηλαδή ο λόγος δημιουργίας. Από το θετικό δίκαιο υφίσταται μια αξίωση που επιτρέπει στον δικαιούχο να ζητήσει μια παροχή ή μια ένσταση που του επιτρέπει να αρνηθεί παροχή που ζητείται απ' αυτόν. Η αξίωση είναι το επιθετικό μέσο και η ένσταση το αμυντικό. Αντιθέτως, οι αυτοτελείς ενστάσεις δεν στοιχειοθετούν δικαίωμα αξιώσεως. Υποστηρίζεται ότι η δημιουργία τους συνεχεται με την αξίωση κατά της οποίας προβάλλονται με την έννοια ότι η αξίωση αυτή έχει μια αδυναμία που στηρίζει την ένσταση (π.χ. η ένσταση της παραγραφής συνεχεται με το γεγονός ότι η αξίωση δεν προβλήθηκε για ορισμένο χρονικό διάστημα).

10. Η διάκριση αυτοτελούς και μη αυτοτελούς γνήσιας ενστάσεως έχει σημασία μεταξύ άλλων για το θέμα της δυνατότητας προβολής της εξουσίας του δικαιούχου με άσκηση αγωγής, για το θέμα του δεδικασμένου κλπ. Έτσι η αυτοτελής ένσταση μη προβληθείσα στο δεδικασμένο (άρθρ. 330 ΚΠολΔ) καλύπτεται από το δεδικασμένο (π.χ. παραγραφή, 281 ΑΚ). Αντιθέτως, η μη αυτοτελής μη προταθείσα δεν καλύπτεται κατά την ορθότερη γνώση από το δεδικασμένο (Αργ. από το άρθρ. 330 ΚΠολΔ).

11. Δεν αμφισβητείται ότι οι μη αυτοτελείς ενστάσεις προβάλλονται και ασκούνται και εξωδίκως (π.χ. ένσταση συμψηφισμού). Αν υπάρξει τέτοια εξώδικη προβολή, τότε επέρχεται η συνέπεια του ουσιαστικού δικαίου που είναι η απόσβεση της οφειλής. Σ' αυτήν την περίπτωση η κατάσταση δεν διαφοροποιείται πλέον από την περίπτωση της αφέσεως χρέους ή της καταβολής, δηλαδή των καταχρηστικών ενστάσεων. Έχει επέλθει δηλαδή, η απόσβεση της αξιώσεως. Αυτό το γεγονός αντιμετωπίζεται πλέον ως μια καταργητική με την παραπάνω έννοια ένσταση ή με άλλη διατύπωση ως γεγονός που επιφέρει από μόνο του την έννομη συνέπεια της αποσβέσεως. Αν το γεγονός εισφερθεί στη δίκη από τον ενάγοντα, θα ληφθεί υπόψη και αν απουσιάζει ο εναγόμενος. Αν βεβαίως δεν εισφερθεί (π.χ. εξόφληση) θα καλυφθεί από το δεδικασμένο (330).

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΚΗΣ (Συμπληρωματική παράδοση)

1. Η Α ενάγει τον Β για καταβολή δανείου. Μετά από 10 μήνες ασκείται η ίδια αγωγή σε άλλο, επίσης αρμόδιο, δικαστήριο. Υπάρχει εκκρεμοδικία ;

Ένα αντικείμενο δίκης.

2. Η Α ενάγει τον Β τον Απρίλιο του 2014 για καταβολή δανείου που του είχε χορηγηθεί την 10/1/2012. Μετά από ορισμένο χρονικό διάστημα η Α ενάγει τον Β για καταβολή επίσης του ποσού των 10.000 ευρώ που του είχε χορηγηθεί την 10/1/2013. Υπάρχει εκκρεμοδικία από την πρώτη αγωγή ;

Δύο χωριστά αντικείμενα δίκης. Εξωτερικά είναι το ίδιο αίτημα, όμως η ιστορική αιτία είναι διαφορετική.

3. Η Α εγείρει αγωγή κατά του Β με αίτημα να του καταβάλει το ποσό των 20.000 ευρώ λόγω εξαπατήσεώς του κατά την κατάρτιση συμβάσεως (ΑΚ 149, 914). Κατά τη συζήτηση της υποθέσεως ο Α προβάλλει τον ισχυρισμό ότι δικαιούται αποζημιώσεως και με βάση το άρθρο 919 ΑΚ. Η εκτεθείσα στην αγωγή συμπεριφορά του Β ήταν αντίθετη στα χρηστά ήθη. Ο Β αντιπάσσει ότι πρόκειται για μεταβολή της βάσεως της αγωγής την οποία απαγορεύει ο νόμος (άρθρ.224 ΚΠολΔ).

Πολλαπλή νομική θεμελίωση της αγωγής. – Συρροή νόμων – Ίδια ιστορική αιτία.

4. Ο Α τραυματίζεται από ταξί και ασκεί αγωγή κατά του οδηγού ως υπαιτίου για τον τραυματισμό του. Η αγωγή εξετάζεται και απορρίπτεται επειδή το δικαστήριο δε διαπίστωσε υπαιτιότητα του Β. Στη συνέχεια ο Α ασκεί νέα αγωγή και αναφέρει για πρώτη φορά ότι ο ίδιος επέβαινε στο ταξί, ο οδηγός είχε αναπτύξει υπερβολική ταχύτητα, έχασε τον έλεγχο του αυτοκινήτου και επέπεσε στη διαχωριστική νησίδα. Έτσι προέκυψε ο τραυματισμός του. Υπάρχει δεδικασμένο ;

Δεν προσκομίσθηκαν στην πρώτη δίκη όλα τα πραγματικά γεγονότα. Πρόκειται ωστόσο για το ίδιο βιοτικό συμβάν και τα μη προσκομισθέντα γεγονότα θα μπορούσαν να είχαν προβληθεί με συμπλήρωση της πρώτης αγωγής ;

- 4.1. Ο Α επιβιβάζεται στο λεωφορείο και από απρόσεκτη οδήγηση του οδηγού τραυματίζεται. Ασκεί αγωγή κατά της εταιρείας που έχει την κυριότητα και την ευθύνη διαχείρισεως των λεωφορείων με έκθεση όλων των κρίσιμων πραγματικών γεγονότων (επιβίβαση στο λεωφορείο, απροσεξία οδηγού, τραυματισμός, κυριότητα αντιδίκου, διαχείριση δρομολογίων από την αντίδικο). Το Δικαστήριο εξετάζει την αγωγή ως προς την αδικοπρακτική βάση και την απορρίπτει επειδή δεν σχημάτισε δικανική πεποίθηση για την αμέλεια του οδηγού. Μετά την τελεσιδικία ο Α επανέρχεται με νέα αγωγή που τη στηρίζει αποκλειστικά στην κατάρτιση συμβάσεως μεταφοράς που είχε καταρτίσει με την Β. Εδώ δεν απαιτείται η απόδειξη της υπαιτιότητας από τον Β.

Συρροή αξιώσεων – Εν μέρει διαφορετικά πραγματικά γεγονότα σε σχέση με τις αξιώσεις που προβλήθηκαν στη δίκη, δεν εξετάσθηκαν όμως σε σχέση με όλες τις νομικές βάσεις.

- 4.2. Ο Α επιβιβάζεται σε αμαξοστοιχία τραίνου και από απρόσεκτη οδήγηση του μηχανοδηγού τραυματίζεται στο χέρι. Ασκεί αγωγή κατά της εταιρείας σιδηροδρόμων Β με έκθεση όλων των πραγματικών γεγονότων (κυριότητα εταιρείας, διαχείριση δρομολογίων από την εταιρεία, επιβίβαση και τραυματισμός του Α κατά την διάρκεια του δρομολογίου, απρόσεκτη οδήγηση). Το Δικαστήριο εξετάζει την αγωγή τόσο ως προς τη συμβατική όσο και ως προς τη δικαιοπρακτική ευθύνη. Η Β δεν κατόρθωσε να αποδείξει την έλλειψη ευθύνης του οδηγού και η αγωγή έγινε δεκτή σε σχέση με τη συμβατική ευθύνη, ενώ απορρίφθηκε κατά την αδικοπρακτική. Ο Α ασκεί

νέα αγωγή στη συνέχεια με τα ίδια πραγματικά περιστατικά σε σχέση με ευθύνη από αδικοππραξία. Επιθυμεί να πετύχει το μέσο εκτελέσεως της προσωπικής κρατήσεως και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης που απαιτούν αδικοππραξία. Υπάρχει δεδικασμένο ;

Εισφέρθηκαν στη δίκη όλα τα γεγονότα και εξετάστηκε η αγωγή ως προς όλες τις νομικές βάσεις.

5. Ο Α ασκεί αναγνωριστική αγωγή κατά του Β για αγροτεμάχιο στην Κρήτη. Αναφέρει ως τίτλο κτήσεως την αγορά του ακινήτου από τον Γ. Κατά τη συζήτηση της υποθέσεως με τις προτάσεις ο Α ισχυρίζεται ότι είχε αποκτήσει την κυριότητα ήδη πριν τη δίκη και συνεπεία κληρονομικής διαδοχής του Γ. Ο Β εναντιώνεται με τον ισχυρισμό ότι αυτό αποτελεί απαγορευμένη μεταβολή της βάσεως της αγωγής. Ο Α ανταπαντά ότι πρόκειται για απλή συμπλήρωση.

Πρόκειται για το ίδιο βιοτικό συμβάν και με τα νέα στοιχεία απλώς συμπληρώνεται παραδεκτώς η πρώτη αγωγή ;

6. Ο Α πώλησε σε νοσοκομείο της Αττικής διάφορα προϊόντα. Λόγω της μη καταβολής του τιμήματος ασκεί αγωγή κατά του νοσοκομείου. Αποδεικνύεται ότι η σύμβαση ήταν άκυρη, συγχρόνως όμως τα παραδοθέντα προϊόντα είχαν αναλωθεί. Μπορεί το Δικαστήριο να κάνει δεκτή την αγωγή στη βάση του αδικαιολόγητου πλουτισμού ;

Είναι ίδια η ιστορική αιτία, είναι το ίδιο βιοτικό συμβάν ;

7. Ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β για απόδοση ποδηλάτου που είχε στην νομή του και που του είχε αφαιρέσει παρανόμως ο Β. Η αγωγή απορρίπτεται τελεσιδικώς επειδή δεν αποδείχτηκε η κατοχή. Στην συνέχεια ο Α ασκεί νέα αγωγή κατά του Β για απόδοση του ποδηλάτου επικαλούμενος ότι έχει την κυριότητα αυτού. Δεν είναι σαφές αν υπάρχει δεδικασμένο από την πρώτη δίκη.

Είναι το ίδιο βιοτικό συμβάν στις δυο αγωγές ;

8. Ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β με την αιτιολογία ότι του προκάλεσε ζημία από δόλο. Δεν τον ενημέρωσε για το γεγονός ότι ο υπάλληλος του Α που ήταν ο Γ προσκόμισε απλή επιστολή δήθεν του Α, χωρίς επικύρωση της γνησιότητας της υπογραφής του και με αυτήν εισέπραξε το σημαντικό ποσό των 37.000 ευρώ. Από προηγούμενες συναλλαγές ο Β γνώριζε ότι ο Γ μόνο μικροποσά (έως 200 ευρώ) μπορούσε να εισπράξει με εξουσιοδότηση του Α χωρίς επικύρωση και τηλεφωνική διασταύρωση. Κατά την συζήτηση ο Α προσθέτει ότι σε κάθε περίπτωση ο Β ευθύνεται λόγω βαριάς αμελείας και συμπληρώνει κατά τούτο την αγωγή. Ο Β θεωρεί την προσθήκη αυτή όχι απλή συμπλήρωση αλλά μεταβολή της βάσεως της αγωγής.

Είναι το ίδιο βιοτικό συμβάν; Αν δεν είναι, θα μπορούσε ο Α να ασκήσει νέα αγωγή κατά του Β με επίκληση της αμέλειας αν είχε απορριφθεί η αγωγή στη βάση του δόλου ;

9. Ο Α τραυματίζει τον Β. Κατόπιν τούτου ο Β ασκεί αγωγή για αποζημίωση λόγω σωματικής βλάβης με έκθεση όλων των πραγματικών γεγονότων. Η αγωγή απορρίπτεται λόγω ελλείψεως δόλου. Στη συνέχεια ο Α ασκεί νέα αγωγή επικαλούμενος πρόκληση ζημίας κατά τρόπο αντίθετο στα χρηστά ήθη. Το δικαστήριο θεωρεί ότι υπάρχει δεδικασμένο.

Πολλαπλή νομική θεμελίωση αγωγής ;

10. Ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β με αίτημα να αναγνωρισθεί η ύπαρξη αξιώσεως 10.000 ευρώ από σύμβαση πωλήσεως. Λίγο αργότερα, ο Α ασκεί καταψηφιστική αγωγή κατά του Β για την ίδια αξίωση. Υφίσταται εκκρεμοδικία ; Πως μπορεί να αμυνθεί ο Β ;

Διαφορετικό αίτημα.

11. Ο Α ασκεί αγωγή για καταβολή του τιμήματος. Η αγωγή απορρίπτεται λόγω ακυρότητας της συμβάσεως. Κατόπιν τούτου ο Α ασκεί αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού κατά του Β. Υφίσταται δεδικασμένο ;

Διαφορετικό αίτημα και άλλο βιοτικό συμβάν ;

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

I. Ενστάσεις ως πραγματικοί ισχυρισμοί και μέσο άμυνας.

- α) Ουσιαστικές - δικονομικές
- β) Γνήσιες – καταχρηστικές. Γνήσιες αποκαλούνται οι ενστάσεις που στηρίζονται σε αντίπαλο ουσιαστικό δικαίωμα, ασκούνται δε με ρητή δήλωση. Καταχρηστικές είναι οι ενστάσεις που δεν θεμελιώνονται σε αντίπαλο ουσιαστικό δικαίωμα. Οι συνέπειες τους επέρχονται αυτοδικαίως όταν συντρέξουν τα κρίσιμα πραγματικά γεγονότα. Δεν απαιτείται η προβολή με δήλωση.
- γ) Η δήλωση στην περίπτωση των γνησίων ενστάσεων μπορεί να γίνει και εξωδίκως. Δεν απαιτείται δηλαδή να γίνει με διαδικαστική πράξη στο πλαίσιο δίκης.
- δ) Είναι ζήτημα του ουσιαστικού δικαίου να κρίνει αν μια συνέπεια επέρχεται κατόπιν ενστάσεως ή αυτοδικαίως (κατά την κρατούσα γνώμη η αποδυνάμωση του δικαιώματος προϋποθέτει λ.χ. προβολή ενστάσεως και δεν επέρχεται αυτοδικαίως).
- ε) Ένα διαφορετικό θέμα είναι ο τρόπος συλλογής του πραγματικού υλικού από το δικαστήριο. Αυτό το θέμα κρίνεται από το δικονομικό δίκαιο, δηλαδή την αρχή της συζητήσεως και την αρχή της αυτεπαγγέλτου ενεργείας του δικαστηρίου. Στις καταχρηστικές ενστάσεις τα πραγματικά περιστατικά που τις θεμελιώνουν λαμβάνονται υπόψη αν έχουν προβληθεί από ένα των διαδίκων έστω και αν δεν είναι ο ωφελούμενος διάδικος. Στο πεδίο του ουσιαστικού δικαίου το γεγονός της εξόφλησης επιφέρει αυτοδικαίως απόσβεση της οφειλής. Για να ληφθεί υπόψη το γεγονός στη δίκη πρέπει ωστόσο να προβληθεί ο σχετικός ισχυρισμός από έναν των διαδίκων.
- στ) Αυτοτελείς - μη αυτοτελείς. Αυτοτελείς είναι οι γνήσιες ενστάσεις που δεν εξαρτώνται από άλλο ουσιαστικό δικαίωμα, ασκούνται δε αποκλειστικά με ένσταση. Μη αυτοτελείς είναι οι γνήσιες ενστάσεις που στηρίζονται σε ουσιαστικό δικαίωμα το οποίο μπορεί να ασκηθεί και αμυντικά και επιθετικά με κύρια αγωγή.
- ζ) Ανατρεπτικές - αναβλητικές. Οι καταχρηστικές ενστάσεις είναι ανατρεπτικές ενώ οι γνήσιες είναι ή ανατρεπτικές ή αναβλητικές με κριτήριο αν καταλύεται οριστικά το αντίπαλο δικαίωμα ή επέρχεται πρόσκαιρη παράλυση του.

Με βάση τα παραπάνω η ένσταση παραγραφής θεωρείται γνήσια, αυτοτελής και ανατρεπτική. Η ένσταση του άρθρ. 281 ΑΚ θεωρείται κατά την κρατούσα γνώμη γνήσια, αυτοτελής και ανατρεπτική. Η ένσταση του άρθρ. 440 ΑΚ θεωρείται γνήσια, μη αυτοτελής και ανατρεπτική. Οι ενστάσεις των άρθρ. 325 και 1095 ΑΚ θεωρούνται γνήσιες, μη αυτοτελείς, αναβλητικές. Οι ενστάσεις των άρθρ. 127 και 138 ΑΚ θεωρούνται καταχρηστικές.

- η) Διάκριση γνησίων αυτοτελών από γνήσιες μη αυτοτελείς ενστάσεις.

Οι δεύτερες ασκούνται και με αυτοτελή αγωγή, δεν καλύπτονται από το δεδicaσμένο αν δεν προταθούν και κατά μια άποψη προβληθείσες δημιουργούν εκκρεμοδικία, εξοπλίζονται με δεδicaσμένο κατ' άρθρ. 331 ΚΠολΔ. Ωστόσο κατά νόμο η αντιμετώπιση αυτή επιφυλάσσεται μόνο για την ένσταση συμψηφισμού (221 παρ. 2, 222 παρ.2, 322 παρ. 2). Δημιουργείται δεδicaσμένο με την έννοια του άρθρ. 322 ως να είχε ασκηθεί η αξίωση με αγωγή και όχι μέσω

της ενστάσεως συμψηφισμού. Αντίθετα, οι πρώτες δεν ασκούνται με αγωγή αυτοτελή, καλύπτονται από το δεδικασμένο αν δεν προταθούν και το πραγματικό γεγονός που τις στηρίζει είναι αντικείμενο αποδείξεως.

θ) Διάκριση γνήσιων μη αυτοτελών ενστάσεων από καταχρηστικές ενστάσεις.

Οι καταχρηστικές ενστάσεις δεν υπόκεινται σε παραίτηση και λαμβάνονται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο αν έχουν προβληθεί νομίμως τα πραγματικά γεγονότα που τις στηρίζουν. Καταλαμβάνονται από το δεδικασμένο (άρθρ. 330 και 933 παρ. 3). Αποτελούν αντικείμενο αποδείξεως. Το γεγονός ότι μπορούν να αποτελέσουν ιστορική αιτία αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής δεν τις καθιστά γνήσιες και πολύ περισσότερο μη αυτοτελείς ενστάσεις. Δεν ενσαρκώνουν δικαίωμα.

Αντιθέτως είναι δυνατή η παραίτηση από γνήσια μη αυτοτελή ένσταση, το δικαστήριο δεν μπορεί να τις λάβει υπόψη αυτεπαγγέλτως και αν δεν προταθούν δεν καλύπτονται από το δεδικασμένο.

ι) Διάκριση και ομοιότητες γνήσιων αυτοτελών ενστάσεων και καταχρηστικών

Οι γνήσιες ενστάσεις που είναι αυτοτελείς δεν μπορούν να είναι αντικείμενο αυτοτελούς αγωγής ούτε η διαπίστωση τους εξοπλίζεται με δεδικασμένο, καλύπτονται δε από τη διάταξη του άρθρ. 330. Στο σημείο αυτό έχουν την ίδια αντιμετώπιση όπως οι καταχρηστικές ενστάσεις. Διαφέρουν όμως ως προς την δυνατότητα παραιτήσεως και ως προς την αυτεπάγγελτη λήψη εκ μέρους του δικαστηρίου. Οι γνήσιες αυτοτελείς ενστάσεις είναι δεκτικές παραιτήσεως και το δικαστήριο δεν μπορεί να τις λάβει υπόψη αυτεπαγγέλτως.

II. 330 και απόρριψη μη αυτοτελούς γνήσιας ενστάσεως ως αόριστης (π.χ. συμψηφισμός). Κατά την ορθότερη γνώμη δεν καλύπτεται από το δεδικασμένο της αποφάσεως η μη αυτοτελής ένσταση που απερρίφθη ως αόριστη (330).

III. αρνητική αναγνωριστική αγωγή – Κρίσιμη είναι η ιστορική αιτία (Άρειος Πάγος). Η απόρριψη της αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής δεν επενεργεί ως αναγνώριση της αρνούμενης από τον ενάγοντα και επικαλούμενης από τον εναγόμενο εννόμου σχέσεως. Δεδικασμένο δημιουργείται σύμφωνα με το 324 μόνο για τη συγκεκριμένη ιστορική αιτία. Ο εναγόμενος της αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής μπορεί να προστατευθεί από επανειλημμένη εναγωγή με άσκηση θετικής αναγνωριστικής αγωγής.

IV. χρόνος προβολής ισχυρισμών ως η σημαντικότερη προϋπόθεση για το παραδεκτό αυτών (269).

V. ουσιαστικοί περιορισμοί στην επίκληση πραγματικών ισχυρισμών: α) τήρηση του καθήκοντος αληθείας (άρθρ. 116). β) απαγόρευση αυθαίρετης προβολής ισχυρισμών, προβολής δηλαδή ισχυρισμών χωρίς έρεισμα ή ενδείξεις βασιμότητος (τυχαίως προβαλλόμενοι πραγματικοί ισχυρισμοί).

VI. το ορισμένο και η πληρότης των πραγματικών ισχυρισμών : α) απαιτήσεις του άρθρ. 262. Η ένσταση αντιμετωπίζεται ως αγωγή. β) ιδιαίτερη αντιμετώπιση των νομικά ενδεδυμένων πραγματικών ισχυρισμών.

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1. Ο Α άσκησε αγωγή κατά του Β με αίτημα να του καταβάλει το ποσό των 30.000 ευρώ ως υπόλοιπο τιμήματος από σύμβαση πωλήσεως προϊόντων που είχαν καταρτίσει το 2005. Ο Β δεν παρέστη κατά τη συζήτηση καίτοι είχε κληθεί στη δίκη προσηκόντως και εμπροθέσμως. Με τις προτάσεις του ο Α ανέφερε ότι ο Β εξωδίκως το 2012 είχε επικαλεσθεί την παραγραφή της αξιώσεως σε αίτημα του για καταβολή. Το Δικαστήριο εξέδωσε απόφαση με την οποία απέρριψε την αγωγή συνεπεία της παραγραφής. Ο Α θεωρεί την απόφαση εσφαλμένη και επιθυμεί την άσκηση εφέσεως.

Ερωτάται : α) Είναι ορθή η απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου ; β) Αν ήθελε υποτεθεί ότι το γεγονός της επικλήσεως της παραγραφής με εξώδικο τρόπο είχε εισφερθεί στη δίκη από το μάρτυρα του Α το αποτέλεσμα της δίκης θα ήταν το ίδιο ; γ) Αν ο ενάγων δεν ανέφερε κάτι για την παραγραφή θα μπορούσε το δικαστήριο να οδηγηθεί στο ίδιο αποτέλεσμα δίκη ;

2. Ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β στο αρμόδιο δικαστήριο από σύμβαση δανείου. Προς απόκρουση της αγωγής ο Β αντιτάσσει ότι δεν καταρτίσθηκε σύμβαση δανείου και σε κάθε περίπτωση προτείνει σε συμψηφισμό ανταπαίτησή του από σχέση εντολής. Το δικαστήριο δέχεται την ένσταση του συμψηφισμού και απορρίπτει την αγωγή.

Ερωτάται : α) Δημιουργείται δεδικασμένο για την απαίτηση που στήριξε τον συμψηφισμό, αν ήθελε υποτεθεί ότι τελεσιδικεί η σχετική απόφαση ; β) Αν ο Β δεν είχε προτείνει την ένσταση του συμψηφισμού και είχε καταδικασθεί στη δίκη , θα μπορούσε να την προτείνει στην αναγκαστική εκτέλεση που θα επέσπευδε ο Α για την πραγμάτωση της αξιώσεως του ; γ) Κατά παραλλαγή αν για την ανταξίωση από την εντολή είχε ασκηθεί προηγουμένως αγωγή του Β κατά του Α, αυτό θα επηρέαζε τη δικονομική μεταχείριση στο πλαίσιο της δίκης του Α κατά του Β ;

3. Ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β με αίτημα να αναγνωρισθεί η εικονικότητα της συμβάσεως πωλήσεως ακινήτου που είχαν καταρτίσει. Ισχυρίζεται ότι η μεταβίβαση έγινε προς το σκοπό προστασίας της περιουσίας του Α. Το δικαστήριο ερμηνεύει την αγωγή ως αγωγή για αναγνώριση της ακυρότητας της συμβάσεως λόγω εικονικότητας την οποία και απορρίπτει για ουσιαστικούς λόγους. Κατά της αποφάσεως ασκούν έφεση αμφότερα τα μέρη. Ο Β ισχυρίζεται ότι το δικαστήριο έλαβε υπόψη του πράγματα που δεν προτάθηκαν. Οι εφέσεις απορρίπτονται. Ο Α επανέρχεται με νέα αγωγή με αίτημα αυτή τη φορά την ακυρότητα της συμβάσεως πωλήσεως λόγω δυσαναλογίας τιμήματος πωλήσεως και αξίας ακίνητα. Η αξία του ακινήτου ήταν 300.000 και αυτό πωλήθηκε στις 100.000.

Αναδείξτε τις κρίσιμες νομικές πτυχές.

Αντικείμενο δίκης

1. Ο Α επιβιβάζεται σε λεωφορείο και συνεπεία παραβάσεως ερυθρού σηματοδότη από τον οδηγό προκαλείται σύγκρουση με όχημα που εκινείτο κανονικά με αποτέλεσμα το τραυματισμό του Α. Ασκήν αγωγή κατά της επιχειρήσεως που έχει την διαχείριση του λεωφορείου με την αιτιολογία του τραυματισμού του με υπαιτιότητα του οδηγού. Η αγωγή απορρίπτεται λόγω παραγραφής των αξιώσεων από την αδικοπραξία. Στη συνέχεια ο Α ασκήν νέα αγωγή με την αιτιολογία ότι είχε επιβιβασθεί στο λεωφορείο και ο τραυματισμός έγινε κατά τη διάρκεια της διαδρομής. Προβάλλει αξιώσεις συμβατικής φύσεως ως προς τις οποίες δεν υπάρχει παραγραφή.
2. Ο Α ασκήν αγωγή κατά του Β με την αιτιολογία ότι τον τραυμάτισε εκ δόλου. Η αγωγή απορρίπτεται. Στη συνέχεια ασκήν νέα αγωγή με την αιτιολογία ότι ο τραυματισμός οφειλόταν σε αμέλεια του Β.
3. Ο Α ασκήν αγωγή κατά του Β και ζητεί να του καταβάλει ως αποζημίωση το ποσό των 10.000 με την αιτιολογία ότι τον εξαπάτησε κατά την κατάρτιση συμβάσεως (άρθρ. 149 σε συνδυασμό 914). Διαβλέποντας ότι η αγωγή του δεν έχει τύχη για αποδεικτικούς λόγους καταθέτει νέα αγωγή με το ίδιο αίτημα και τα ίδια πραγματικά γεγονότα με επίκληση της διατάξεως του άρθρ. 919 ΑΚ.
4. Κατά παραλλαγή του παραπάνω τρίτου πρακτικού, ο Α στη δεύτερη αγωγή ισχυρίζεται ότι ο Β τον εξαπάτησε με την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου κατά την ενάσκηση των υπηρεσιακών του καθηκόντων (105 ΕισΝΑΚ).
5. Ο Α άφησε προς φύλαξη στον Β αντικείμενο. Κατά την παραλαβή διαπίστωσε την ύπαρξη ουσιώδους ζημίας και άσκησε προς τούτο αγωγή κατά του Β με αναφορά στην κατάρτιση της συμβάσεως, στην επίκληση στοιχείων υπαιτιότητας, στο παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς του Β κλπ. Ζήτησε προσέτι την κήρυξη της αποφάσεως ως προσωρινώς εκτελεστής και την επιβολή του μέτρου της προσωπικής κρατήσεως. Το δικαστήριο απέρριψε την αγωγή με την αιτιολογία ότι δεν προέκυψε η αδικοπρακτική ευθύνη.
6. Ο Α ασκήν αγωγή κατά του Β με αίτημα να αναγνωρισθεί η κυριότητα ακινήτου του, την οποία αμφισβητεί ο Β. Επικαλείται ως γενεσιουργό λόγο του δικαιώματος του την τακτική χρησικτησία. Η αγωγή απορρίπτεται τελεσιδίκως. Μπορεί να επανέλθει ο Α με νέα αγωγή επικαλούμενος άλλο τίτλο κυριότητος ; Μπορεί να γίνει αυτό στο δεύτερο βαθμό στο πλαίσιο ασκήσεως εφέσεως του Α κατά του Β μετά την έκδοση της οριστικής αποφάσεως ή υπάρχει ο περιορισμός του άρθρ. 526 ;
7. Οι Α, Β και Γ διατηρούν εταιρεία του αστικού κώδικα. Οι Α και Β προσφεύγουν στο δικαστήριο με αίτημα τον αποκλεισμό από την εταιρεία του Γ λόγω οικονομικών ατασθαλιών. Η αγωγή απορρίπτεται. Μπορούν να ασκήσουν οι Α και Β νέα αγωγή με επίκληση της αδιαφορίας του Γ ως προς τις εταιρικές υποθέσεις ;

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Αντικείμενο δίκης

- Ο Α επιβιβάζεται σε ταξί που ανήκει στον οδηγό Β προκειμένου να μεταβεί στη οικία του. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής συνεπεία υπερβολικής ταχύτητας που ανέπτυξε ο Β το όχημα προσέκρουσε σε προπορευόμενο όχημα με αποτέλεσμα τον τραυματισμό του Α. Ασκή προς τούτο αγωγή και ζητά αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

- Ο Α προμηθεύεται εμπορεύματα από τον Β με εξάμηνη πίστωση του τιμήματος. Προς διασφάλιση του Β ο Α εκδίδει και παραδίδει επιταγές σε διαταγή του Β ποσού αντιστοίχου με το τίμημα και με ημερομηνία εκδόσεως τον χρόνο καταβολής του τιμήματος (μεταχρονολογημένη επιταγή). Ο Α δεν ανταποκρίθηκε στην υποχρέωση του για καταβολή του τιμήματος. Κατόπιν τούτου ο Β ασκή αγωγή για το τίμημα και παράλληλα κινεί τη διαδικασία για επιδίκαση της διαταγής πληρωμής.

1. Η δικονομική σημασία του αντικείμενου της δίκης

Ο προβληματισμός για το αντικείμενο της δίκης είναι καθοριστικής σημασίας για περισσότερες δικονομικές ενότητες. Ειδικότερα : α) Για επιλογή ορισμένων δωσιδικιών (π.χ. δωσιδικία αδικήματος), β) για ύπαρξη εκκρεμοδικίας (άρθρ. 221 παρ. 1), γ) για την μεταβολή της αγωγικής βάσεως (άρθρ. 224), δ) για την αντικειμενική σώρευση αγωγών (άρθρ. 218), ε) για τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου (άρθρ. 324).

- Στις παραπάνω περιπτώσεις τίθεται λ.χ. το θέμα μπορεί και η αξίωση από σύμβαση μεταφοράς να εισαχθεί στην δωσιδικία του αδικήματος; Αν η αγωγή στηριχθεί μόνο στην σύμβαση και ακολουθήσει νέα αγωγή στηριγμένη στην αδικοπραξία, υφίσταται εκκρεμοδικία; Αν στο πλαίσιο της ίδιας δίκης ο ενάγων επικαλείται και την αξίωση από την αδικοπραξία προβαίνει σε μεταβολή της βάσεως της αγωγής; Αν και με το ίδιο δικόγραφο προβληθούν και οι δυο αξιώσεις υπάρχει αντικειμενική σώρευση αγωγών ή μια αξίωση; Αν απορριφθεί η προβληθείσα αξίωση από την σύμβαση μπορεί ο ενάγων να επανέλθει με βάση την αδικοπραξία;

Τα ίδια θέματα τίθενται σε σχέση με την αξίωση για την καταβολή του τιμήματος και την αξιολογική απαίτηση.

- Το πρόβλημα τίθεται περισσότερο στις περιπτώσεις που κατά το ουσιαστικό δίκαιο υφίσταται συρροή αξιώσεων. Δηλαδή, υφίστανται πλείονες αξιώσεις που κατευθύνονται στην ικανοποίηση του ιδίου συμφέροντος και ικανοποίηση της μιας επιφέρει αυτοδικαίως απόσβεση της άλλης.

- Από την συρροή αξιώσεων διακρίνεται η περίπτωση της συρροής νόμων ή της πολλαπλής θεμελιώσεως αξιώσεως.

- Όμως το ίδιο θέμα τίθεται και στις περιπτώσεις της αναγνωριστικής και διαπλαστικής αγωγής. Υπάρχει ένα αντικείμενο δίκης σε αναγνωριστική αγωγή κυριότητας που στηρίζεται σε πλείονες τρόπους κτήσεως της κυριότητας; Υφίσταται απαγορευμένη μεταβολή της βάσεως της αγωγής όταν προσβάλλεται απόφαση Γενικής Συνελεύσεως με συγκεκριμένο λόγο και στη συνέχεια κατά τη διάρκεια της δίκης προστίθεται νέος λόγος;

2. Θεωρητικός προβληματισμός εν γένει (χωρίς αναφορά στο δίκαιο του ΚΠολΔ).

- Δεν φαίνεται να αμφισβητείται ότι αντικείμενο της δίκης δεν είναι η αξίωση του ουσιαστικού δικαίου (ΑΚ 247). Υπάρχει προς τούτο και η αναγνωριστική αγωγή και η διαπλαστική αγωγή που δεν συνδέονται με αξιώσεις με την έννοια του άρθρ. 247ΑΚ.

- Η ανάγκη της αντιμετώπισης της όλης υποθέσεως στο πλαίσιο μιας δίκης ή έστω η επιδίωξη αποφυγής αλλητάλληλων αγωγών για το ίδιο εν γένει βιοτικό συμβάν οδήγησε στη δημιουργία των δικονομικών θεωριών για το αντικείμενο της δίκης.

Υποστηρίζεται ιδίως η αποκαλούμενη διμελής θεωρία κατά την οποία το αντικείμενο της δίκης προσδιορίζεται από την ιστορική αιτία και το αίτημα. Απαντά επίσης η λεγόμενη μονομελής θεωρία κατά την οποία κρίσιμο είναι μόνο το αίτημα της αγωγής.

Και κατά τις δυο αυτές κατασκευές η νομική αιτία δεν αποβαίνει καθοριστική για τον προσδιορισμό του αντικειμένου της δίκης.

- Στο πλαίσιο της διμελούς θεωρίας υπάρχει μια αμφισβήτηση για την έννοια της ιστορικής αιτίας. Έτσι λ.χ. στα δυο παραπάνω παραδείγματα ερωτάται αν η ιστορική αιτία είναι η ίδια ; Εάν είναι ίδια, τότε αυτό αποβαίνει κρίσιμο για την εκκρεμοδικία, την μεταβολή της βάσεως της αγωγής, το δεδικασμένο. Η τυχόν ευρύτερη κατανόηση της ιστορικής αιτίας προϋποθέτει δυνατότητα επικλήσεως και συμπληρώσεως πραγματικών ισχυρισμών και καθοδηγητική παρέμβαση δικαστηρίου. Ως κύρωση είναι η ανάλωση της αξιώσεως αν δεν ήθελαν προβληθεί τα κρίσιμα πραγματικά γεγονότα. Έτσι, στη βάση ότι στο πρώτο παράδειγμα υπάρχει μια ιστορική αιτία, τότε τυχόν απόρριψη της αγωγής οδηγεί σε αδυναμία προβολής όλων των αξιώσεων που συντίθενται από την ίδια ιστορική αιτία ανεξαρτήτως αν προβλήθηκαν τα κρίσιμα πραγματικά γεγονότα στη δίκη (π.χ. δεν προβλήθηκαν τα κρίσιμα γεγονότα που θεμελιώνουν την αδικοπρακτική ευθύνη).

- Απαντά και η τριμελής θεωρία με την έννοια ότι το αντικείμενο της δίκης συγκαθορίζεται και από την νομική αξιολόγηση. Πτυχές αυτής της θεωρίας ανευρίσκονται στην δωσιδικία του αδικήματος αλλά και στην περίπτωση που ο ενάγων επιθυμεί η αγωγή του να κριθεί σε σχέση με συγκεκριμένη νομική βάση.

3. Θετικό δίκαιο

- Κατά τον ΚΠολΔ κρίσιμη σε σχέση με τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου κρίσιμη είναι και η νομική αξιολόγηση που διατυπώνεται στην δικαστική απόφαση (324). Προς το σκοπό της μη επιρρίψεως στους διαδίκους της τυχόν μη εξετάσεως της υποθέσεως υπό συγκεκριμένη νομική πτυχή (νομική διάταξη) προβλέπεται ότι τα αντικειμενικά όρια καθορίζονται και από την νομική αιτία. Εμμέσως η θέση αυτή συνεπάγεται ένα περιορισμό του *jura novit curia* με την έννοια ότι η παράλειψη του δικαστηρίου να ελέγξει την αγωγή ως προς όλες τις νομικές βάσεις δεν έχει δυσμενή επίπτωση για το διάδικο. Η νομική αξιολόγηση είναι επίσης κρίσιμη σε σχέση με ορισμένες δωσιδικίες (αδικήματος, εταιρικών διαφορών, κληρονομικών διαφορών). Αντίθετα, η νομική βάση δεν προβλέπεται στο άρθρ. 216 ΚΠολΔ ενώ η αναφορά για την απαγόρευση της μεταβολής της βάσεως της αγωγής καλύπτει την ιστορική βάση. Αυτό σημαίνει ότι η εκκρεμοδικία δεν συμπροσδιορίζεται από τη νομική αιτία (αμφ.). Περαιτέρω συνέπεια αυτής της θεωρήσεως είναι ο προσδιορισμός του αντικειμένου της δίκης κατά σχετικό και όχι απόλυτο τρόπο.

Η θετική ρύθμιση δεν μας απαλλάσσει από το ερώτημα αν η ιστορική αιτία θα γίνει αντιληπτή με ευρύτητα ή με στενό τρόπο. Με βάση τη δομή του ΚΠολΔ ενδείκνυται κατά βάση η περιοριστική προσέγγιση. Αν στο πλαίσιο μιας και μοναδικής αξιώσεως η συμπλήρωση της νόμω αβάσιμης ή της αόριστης αγωγής εκλαμβάνεται ως απαγορευμένη μεταβολή της βάσεως της αγωγής, πολλώ μάλλον θα πρέπει να ισχύει αυτό αν προβάλλονται νέα πραγματικά γεγονότα στο πλαίσιο δυο συρρεουσών αξιώσεων (προβλήθηκαν αρχικώς γεγονότα που αφορούν τη σύμβαση και στη συνέχεια προστίθενται γεγονότα για την αδικοπραξία [φθορές στο μίσθιο ή στο πράγμα που αφέθηκε σε παρακαταθήκη]). Ενισχυτικά σημεία της περιοριστικής απόψεως είναι η έλλειψη καθοδηγήσεως από το δικαστήριο και σε κάθε περίπτωση η μη εφαρμογή στην πράξη των σχετικών διατάξεων προβλέπουν την υποβοηθητική παρέμβαση του δικαστηρίου.

4. Αλλαγή αιτήματος

Με οποιαδήποτε θεωρία η μορφή του αιτήματος είναι κρίσιμη για τον προσδιορισμό του αντικειμένου της δίκης. Έτσι γίνεται δεκτό ότι η άσκηση αναγνωριστικής αγωγής δεν εμποδίζει στην συνέχεια την άσκηση καταψηφιστικής αγωγής. Η παθολογία που δημιουργείται εμποδίζεται με την εξέταση της υπάρξεως εννόμου συμφέροντος.

- Όπως και πολλά θέματα του αστικού δικονομικού δικαίου (π.χ. 108, 322) έτσι και το ζήτημα της απλής ή αναγκαστικής ομοδικίας δεν αφήνεται να καθορισθεί με βάση τους κανόνες της λογικής. Δεν είναι δηλαδή κρίσιμη η συνέπεια ότι ένα και το αυτό γεγονός μπορεί να διαπιστωθεί διαφορετικά σε σχέση με περισσότερα πρόσωπα και επομένως προκειμένου να διασφαλισθεί η έκδοση ενιαίας απόφασεως επιβάλλεται η αποδοχή της λύσεως της αναγκαστικής ομοδικίας. Το γεγονός ότι οι προβαλλόμενες αξιώσεις στηρίζονται στην ίδια βάση ή το γεγονός ότι έναντι αυτών είναι ανπάξιμη η ίδια ένσταση δεν αποτελεί καθοριστικό στοιχείο για τον χαρακτηρισμό της ομοδικίας ως αναγκαστικής τοιαύτης. Υπογραμμίζεται ότι αντίθετες αποφάσεις θα μπορούσαν να είχαν εκδοθεί έτσι και αλλιώς αν είχαν ασκηθεί χωριστές αγωγές. Υπάρχουν αντίθετες αποφάσεις που κατ'ανάγκη μια εξ'αυτών είναι εσφαλμένη. Κάτι τέτοιο όμως απαντά ενίοτε και δεν μπορεί ποτέ να αποφευχθεί. Έτσι πρόκειται για απλή ομοδικία όταν εγείρεται αγωγή κατά περισσοτέρων για αναγνώριση δικαιώματος κυριότητας ή κληρονομικού δικαιώματος.

Την οδό αυτή υποδεικνύει και η διάταξη του άρθρ. 488 ΑΚ για την υποκειμενική ενέργεια του δεδικασμένου σε σχέση με την ενοχή εις ολόκληρον. Με την έννοια αυτή πρόκειται για απλή ομοδικία στις παρακάτω περιπτώσεις : 1. Ο Α αποθνήσκει και κληρονομείται από τους Β, Γ και Δ. Ο δανειστής Ε που προβάλλει αξίωση από σύμβαση με το Α ενάγει τους κληρονόμους. Οι τελευταίοι είναι απλοί ομόδικοι. 2) Ο εκδοχέας Ε ενάγει τους Α και Β ως εκχωρητή και οφειλέτη με αίτημα τη διαπίστωση της αξιώσεως. 3) Ο δανειστής Α αμφισβητεί ως εικονική την κατάρτιση δικαιοπραξίας μεταξύ Β (οφειλέτη του) και του Γ προς τον οποίο ο Β μεταβίβασε περιουσιακά στοιχεία του. 4) Ο Α απέκτησε από τους Β και Γ ακίνητο που τους ανήκε εξ' ημισείας. Λίγο αργότερα ο Α προσβάλλει τη δικαιοπραξία λόγω πλάνης ή απάτης. Νόμιζε ή είχε λάβει τη διαβεβαίωση ότι το ακίνητο ήταν άρτιο και οικοδομήσιμο.

- Η δεύτερη περίπτωση της αναγκαστικής ομοδικίας (η ισχύς της απόφασης) χαρακτηρίζεται από την ιδιομορφία ότι ο ενάγων δεν είναι υποχρεωμένος να ασκήσει αγωγή κατά πλειόνων (π.χ. κατά του εκτελεστή κληρονομίας και του κληρονόμου 327). Μπορεί να ασκήσει την αγωγή μόνο κατ'ενός, όμως το δεδικασμένο επεκτείνεται δυνάμει θετικής ρυθμίσεως και στους μη εναχθέντες. Σε περίπτωση κοινής εναγωγής υφίσταται αναγκαστική ομοδικία. Ήδη οι ρυθμίσεις των άρθρ. 328, 329 οδηγούν στον χαρακτηρισμό των σχετικών περιπτώσεων ως τέτοιων αναγκαστικής ομοδικίας που διαφορετικά θα ήταν περιπτώσεις απλής ομοδικίας. Έτσι μεταξύ ΟΕ και ομορρυθμού εταιρού υπάρχει αναγκαστική ομοδικία για την εταιρική υποχρέωση (άρθρ. 22) , όχι όμως μεταξύ των πλειόνων ομορρυθμών εταιρών, ως προς τους οποίους υπάρχει απλή ομοδικία.

- Η κοινωνία δικαιώματος ή υποχρεώσεως ως πρώτη περίπτωση της απλής ομοδικίας νοείται ευρέως και με βάση το νόημα της συγκεκριμένης διατάξεως. Εδώ εντάσσονται οι περιπτώσεις των συγκυρίων (αξιώνουν το πράγμα κατά του κατόχου με διεκδικητική αγωγή), των συγκληρονόμων, της ενοχής εις ολόκληρον, της κοινωνίας υποχρεώσεως (αξιώνεται π.χ. το πράγμα από τον κύριο κατά περισσοτέρων που το παρακρατούν).

- Ερμηνευτικές δυσκολίες στο διαχωρισμό της πρώτης περίπτωσης απλής ομοδικίας αφ'ενός και της πρώτης ή δεύτερης ή τέταρτης περιπτώσεως αναγκαστικής ομοδικίας αφ'ετέρου. Η κρατούσα γνώμη δέχεται στο μεταξύ ότι οι διαπλαστικές αποφάσεις (π.χ. ακύρωση αποφάσεως γενικής συνελεύσεως ΑΕ) εμπίπτουν ή στην πρώτη ή στη δεύτερη περίπτωση αναγκαστικής ομοδικίας. Στο παρελθόν, στην αλλοδαπή ιδίως θεωρία, εντάσσονταν στην κατηγορία της απλής ομοδικίας. Παραμένει πάντως η αμφισβήτηση για το διαχωρισμό πρώτης περίπτωσης απλής και τέταρτης αναγκαστικής ομοδικίας.

Ομοδικία - Διακρίσεις : Ενεργητική – Παθητική / Απλή – Αναγκαστική / Εκούσια – Αναγκαία / Δυνητική – Υποχρεωτική / Αρχική – Επιγενόμενη

- Με την απλή ομοδικία σκοπείται η επίτευξη οικονομίας χρόνου και δαπάνης. Με την αναγκαστική η έκδοση ως προς όλους τους ομοδίκους ομοίου περιεχομένου αποφάσεως για λόγους ουσιαστικούς ή δικονομικούς.

- Απλή ομοδικία. Η κυριότερη περίπτωση είναι η ύπαρξη κοινωνίας δικαϊκώματος με την έννοια του άρθρ. 74 (συγκύριοι, συγκληρονόμοι, ενοχή εις ολόκληρο, εναγωγή πλειόνων ενεχομένων από αξιόγραφα, αγωγή κατά νομικού προσώπου και υπαίτιου φυσικού προσώπου (71 ΑΚ), αγωγή από τροχία ατυχήματα, αγωγή κατά κυρίου του πλοίου, του αντιπροσώπου του και του εφοπλιστή σε σχέση με ναυτεργατικό ατύχημα, αγωγή πλειόνων ζημιωθέντων από το ίδιο προϊόν κατά του κατασκευαστή, αγωγή κατά οδηγού και κυρίου του αυτοκινήτου, αγωγή περί κλήρου).

Υπάρχουν επίσης οι περιπτώσεις της ίδιας πραγματικής και νομικής απίας (κοινή σύμβαση ή κοινή αδικηπραξία) ή της περίπτωσης που η ιστορική και νομική βάση είναι όμοια κατά τα ουσιώδη στοιχεία. Άλλως αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις διατάσσεται διαχωρισμός (247). Δυνατή όμως είναι και η συνένωση (248 επιγενόμενη ομοδικία).

- Αναγκαστική ομοδικία (4 περιπτώσεις)

α. Σαφής είναι η γ' περίπτωση (όταν οι ομόδικοι μόνον από κοινού μπορούν ασκήσουν αγωγή ή να εναχθούν, 478 ΚΠολΔ, 938 παρ. 2 ΚΠολΔ, 771 ΑΚ κλπ)

β. Η ισχύς της αποφάσεως εκτείνεται σε όλους τους ομοδίκους (β') (δίκη εκτελεστού διαθήκης κατά τρίτου για δικαιώματα ή υποχρεώσεις της κληρονομίας 327, αγωγή κατά ομορρύθμου εταιρείας και ομορρύθμου εταιρού για δικαιώματα και υποχρεώσεις της εταιρείας 329, αγωγή κατά πρωτοφαιλέτη και εγγυητή 328, αγωγή για ακύρωση αποφάσεως γενικής συνελεύσεως ανωνύμου εταιρείας, αγωγή για αναγνώριση τέκνου λ.χ. κατά κληρονόμων του πατρός, οικοδόμηση επίκεινου με αίτηση του 65% των συγκυρίων, αγωγή του ΤΕΕ για καταβολή αμοιβής μηχανικού, ανακοπή του 933).

γ. Η διαφορά επιδέχεται ενιαία μόνο ρύθμιση (γ') (αγωγή για απόδοση μισθίου από περισσότερους συνεκμισθωτές, αγωγή για αδιαίρετο δικαίωμα όπως δουλεία, αγωγή για κοινή ενοχή είτε υπό τη μορφή κοινής απαίτησεως [απόδοση καταθέσεως από κοινού ή ενιαίας παροχής (παραχώρηση χρήσεως οικίας ή παράδοση του πωληθέντος πράγματος)] είτε υπό τη μορφή κοινής υποχρεώσεως [εκτέλεση έργου από μουσικό συγκρότημα, παράλειψη πωλήσεως εμπορευμάτων από συγκεκριμένα πρόσωπα δυνάμει συμβάσεως, παράλειψη ανταγωνισμού από πλείονες]).

δ. Η τέταρτη περίπτωση (δ') είναι ιδιαίτερα δυσμενή (αγωγή αναγνώρισεως τέκνου, ενοχής εις ολόκληρο. Ανταγωνισμός δυο θεωριών για συνδρομή του λόγου όταν υφίσταται αντίθεση στην λογική του δικαίου ή αντίθεση στον σκοπό της πολιτικής δίκης).

- Στην απλή ομοδικία απαντά η υποκειμενική ενέργεια των ενστάσεων, δεν υφίσταται δεδικασμένο μεταξύ των ιδίων ομοδικών και δεν χωρεί παρεμπόδιση αγωγή κατά απλού ομοδίκου εκτός αν κάτι τέτοιο προβλέπεται βάσει νόμου ή συμβάσεως. Εξαιρεση δραστική η ρύθμιση του άρθρ. 537

- Ιδιαίτερη προβληματική για σχέση ενδίκων μέσων και ομοδικίας 513 Ιβ.

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

28/02/2014

1. Ο Α απεβίωσε στην Αθήνα σε προχωρημένη ηλικία. Κατείχε κινητή και ακίνητη περιουσία. Προς έκπληξη τους τα τέκνα του, Β και Γ, διαπίστωσαν λίγο αργότερα ότι όλη την περιουσία ο Α τη διέθεσε με διαθήκη στις Δ και Ε. Τα τέκνα αμφισβήτησαν την εγκυρότητα της διαθήκης επειδή ο πατέρας τους κατά το χρόνο που φέρεται να έχει συντάξει τη δημόσια διαθήκη εστερείτο της κρίσεως του λογικού ένεκα πνευματικής νόσου. Για το λόγο αυτό άσκησαν στο αρμόδιο πολυμελές πρωτοδικείο ως εκ αδιαθέτου κληρονόμοι αγωγή κατά των Δ και Ε με αίτημα να αναγνωρισθεί η ακυρότητα της διαθήκης ένεκα στερήσεως της χρήσεως του λογικού άλλως της ελλείψεως συνειδήσεως των πραττομένων.

Κατά τη συζήτηση παρέστη μόνο η Δ η οποία αρνήθηκε στην αγωγή. Μεταξύ άλλων επικαλέστηκε ότι στην διαθήκη ο συμβολαιογράφος βεβαιώνει ρητά με πράξη του ότι εξέτασε το θέμα της ικανότητας του Α προς σύνταξη της διαθήκης, κάτι το οποίο βεβαίωσαν κατά την αποδεικτική διαδικασία και οι 1 μάρτυρες της Δ που ήσαν συγχρόνως και μάρτυρες κατά τη σύνταξη της διαθήκης. Εκδόθηκε απόφαση που απέρριψε την αγωγή ως προς την Δ ενώ κήρυξε απαράδεκτη την συζήτηση ως προς την Ε. Κατόπιν ασκήσεως εφέσεως εκ μέρους των Β και Γ εξαφανίσθηκε η προσβαλλόμενη και έγινε δεκτή η αγωγή ως προς την Δ.

Εν τω μεταξύ επισπεύδεται συζήτηση της υποθέσεως ως προς την Ε.

- Ερωτάται :
- α) Παραδεκτώς ασκήθηκε η έφεση ;
 - β) Ποια η αποδεικτική σημασία της βεβαιώσεως του συμβολαιογράφου ;
 - γ) Εξετάσθηκαν παραδεκτώς οι μάρτυρες ;

2. Ο Α άσκησε αγωγή κατά του Β και του Γ ως προστηθέντων της εταιρείας Δ από ζημία που του προκάλεσαν μέσω παρανόμων πράξεων. Η αγωγή στρέφεται και κατά της εταιρείας Δ ως προστήσας. Κατά τους αγωγικούς ισχυρισμούς οι Β και Γ κατά την εξόφληση επιταγών εκδόσεως του Α δεν έλαβαν τα απαιτούμενα μέτρα προστασίας με αποτέλεσμα να πληρωθούν πλαστές επιταγές και να προκληθεί σ' αυτόν ισόποση ζημία. Οι Β και Γ αποδέχθηκαν τους πραγματικούς ισχυρισμούς του Α. Αντιθέτως η Δ προβάλλει ρητή άρνηση των αγωγικών ισχυρισμών. Το Δικαστήριο μετά από διεξαγωγή αποδείξεων θεωρεί ότι οι αγωγικοί ισχυρισμοί δεν είναι αληθείς. Τι θα πράξει το Δικαστήριο ; Από τη μία πλευρά υπάρχει δικαστική ομολογία και από την άλλη αντίθετη δικανική πεποίθηση.

Απλή και αναγκαστική ομοδικία

I. Απλή ομοδικία

Η απλή ομοδικία χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη περισσότερων αυτοτελών δικών που ενώνονται για λόγους οικονομίας της δίκης, ταχύτητας αλλά και εκδόσεως μιας ορθότερης αποφάσεως στο πλαίσιο μιας κοινής διαδικασίας. Σε ορισμένες πτυχές έχουμε την ανεξαρτησία της δικονομικής θέσεως εκάστου διαδίκου και σε ορισμένες άλλες πτυχές έχουμε το στοιχείο της κοινής διαδικασίας.

1. Ανεξαρτησία δικονομικής θέσεως

Η ανεξάρτητη δικονομική θέση εκδηλώνεται με την εξέταση και την αξιολόγηση διαφόρων δικονομικών συμβάντων αναφορικά με έκαστο των απλών ομοδίκων. Η κατάσταση είναι η ίδια ως να υπήρχαν χωριστές αγωγές. Πρόκειται για τα εξής σημεία :

- Διαδικαστικές προϋποθέσεις
- Μέσα αμύνης και επιθέσεως
- Παράσταση – ερημοδικία
- Διαθετικές πράξεις
- Επίσπευση συζητήσεως
- Βίαιη διακοπή της δίκης
- Δυνατότητα μαρτυρίας ως προς το μη κοινό αποδεδειγμένο γεγονός
- Δυνατότητα παρεμβάσεως
- Διαφορετικό περιεχόμενο αποφάσεως
- Δυνατότητα αυτοτελούς ασκήσεως ενδίκων μέσων
- Η επίδοση αποφάσεως θέτει σε κίνηση την προθεσμία μόνο για τον συγκεκριμένο διάδικο.

2. Κοινή διαδικασία

Η κοινή διαδικασία είναι αυτή που διασφαλίζει τα πλεονεκτήματα της απλής ομοδικίας. Εκδηλώνεται κυρίως με τα εξής περιστατικά :

- Παράσταση με κοινό πληρεξούσιο δικηγόρο
- Κατάθεση κοινών προτάσεων
- Κοινή αποδεικτική διαδικασία για πραγματικό γεγονός που είναι κοινό για όλους τους ομοδίκους.

Μία εξαίρεση προς την κατεύθυνση της ενιαίας αντιμετώπισεως εισάγεται με το λεγόμενο επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως (άρθρ. 537). Η έφεση ενός απλού ομοδίκου και η ευδοκίμηση αυτής μπορεί υπό προϋποθέσεις να ωφελήσει και τους λοιπούς απλούς ομοδίκους που δεν άσκησαν έφεση.

II. Αναγκαστική ομοδικία

Η δομή της αναγκαστικής ομοδικίας έγκειται στην ύπαρξη περισσότερων δικών σε κοινή διαδικασία και σε αλληλοεξάρτηση.

Εκδηλώνεται η πρακτική σημασία στις εξής περιπτώσεις :

- Αντικειμενική ενέργεια διαδικαστικών πράξεων
- Αντιπροσώπευση από παριστάμενο διάδικο
- Ελεύθερη εκτίμηση αντιφατικών περιορισμών
- Προσεπίκληση ομοδίκων που δεν θέλουν να συμπράξουν στην άσκηση αγωγής

Για την πάροδο πάντως της προθεσμίας ενδίκων μέσων απαιτείται η επίδοση σε όλους τους αναγκαίους ομοδίκους. Αν τηρηθεί η προθεσμία από έναν θεωρήθηκε ότι τηρήθηκε από όλους έστω και αν ως προς αυτούς έχει παρέλθει η προθεσμία της επιδόσεως. Επίσης καλούνται όλοι οι αναγκαίοι ομόδικοι. Αν κάποιος δεν παραστεί στη δίκη έχει δικαίωμα ανακοπής ερημοδικίας αν δεν κλητεύθηκε νομίμως καίτοι παραστάθηκαν οι κληθέντες αναγκαίοι ομόδικοί του. Αυτό επιβάλλει η αρχή της ακροάσεως.

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ - Αρχές της διαθέσεως και συζητήσεως**1. Αρχή διαθέσεως**

α) Δικαιολογικός λόγος καθιερώσεως. Πρόκειται για προέκταση στο πεδίο του δικονομικού δικαίου της αρχής της αυτονομίας της ιδιωτικής βουλήσεως (ΑΚ 361) και του απαλλοτριωτού των ιδιωτικών δικαιωμάτων.

β) Αρχή της αυτεπάγγελης ενέργειας του δικαστή ως αντίθετη αρχή. Εδώ πρυτανεύει η προστασία του δημοσίου συμφέροντος.

γ) Περιεχόμενο της αρχής της διαθέσεως

γα) έναρξη δίκης με πρωτοβουλία του διαδίκου,

γβ) καθορισμός του αντικειμένου δίκης με πρωτοβουλία του ενάγοντος,

γγ) κατάργηση δίκης με πράξεις των διαδίκων. Εδώ εντάσσονται ο δικαστικός συμβιβασμός ή αποδοχή της αγωγής, η παραίτηση από το δικαίωμα και το δικόγραφο της αγωγής,

γδ) άσκηση ενδίκων μέσων με πρωτοβουλία των διαδίκων,

γε) πρόβλεψη ορισμένων δικονομικών συμβάσεων.

δ) Σε περίπτωση παραβάσεως της αρχής της διαθέσεως στοιχειοθετείται ο αναιρετικός λόγος του αριθμ. 9 άρθρ. 559 ΚΠολΔ.

ε) Η αρχή της διαθέσεως υποχωρεί σε κάποιες περιπτώσεις. Εδώ εντάσσονται οι ρυθμίσεις των άρθρ. 692 παρ. 1, 694 παρ. 1, 691 αρ. 2, 913 παρ. 2. Σημαντικό πεδίο εκδηλώσεως της αρχής της αυτεπαγγέλτου ενεργείας του δικαστή αποτελεί και η εκούσια δικαιοδοσία (άρθρ. 747, παρ. 4).

2. Αρχή συζητήσεως

Κάθε έννομη δικονομική τάξη έχει να αντιμετωπίσει το βασικό ερώτημα για το ποιος θα φέρει την ευθύνη της εισαγωγής και της επεξεργασίας του πραγματικού υλικού στη δίκη. Θα το έχουν οι διάδικοι, θα το έχει το δικαστήριο, θα το έχουν αμφότεροι οι παράγοντες της δίκης (δικαστήριο και διάδικοι) στη βάση μιας συνεργασίας; Με άλλα λόγια τίθεται το θέμα για το ποιος θα έχει την ευθύνη της διεξαγωγής της δίκης. Σχετικώς έχουν διαμορφωθεί οι αντίθετες αρχές συλλογής πραγματικών ισχυρισμών της συζητήσεως και της ανακρίσεως.

α) Έννοια in abstracto της αρχής της συζητήσεως.

αα) Οι πραγματικοί ισχυρισμοί εισφέρονται στη δίκη από τους διαδίκους.

αβ) Η δικαστική ομολογία και η μη αμφισβήτηση πραγματικών γεγονότων δεσμεύει το δικαστήριο.

αγ) Αποδείξεις διατάζονται μόνο μετά από αίτηση των διαδίκων.

β) Η ρύθμιση του ΚΠολΔ (1968). Από τις τρεις περιπτώσεις εκδηλώσεως της συζητητικής αρχής ο ΚΠολΔ υιοθετεί τις δυο πρώτες. Αντιθέτως, ως προς τη διάταξη αποδείξεων ισχύει η ρύθμιση του άρθρ. 107 ΚΠολΔ για την δυνατότητα του δικαστηρίου να διατάζει και αυτεπαγγέλτως απόδειξη με αποδεικτικά μέσα που δεν πρότειναν οι διάδικοι.

γ) Δικαιολογικός λόγος – αντικείμενο – ορολογία.

γα) Θεωρείται ότι τα αντίθετα συμφέροντα των διαδίκων διασφαλίζουν ότι θα προβληθούν στη δίκη όλοι οι κρίσιμοι πραγματικοί ισχυρισμοί. Αυτή η θεώρηση είναι και η κρατούσα που στηρίζεται σε σκέψεις ορθολογικής διαμορφώσεως της δίκης. Αντιδιαστέλλεται από την άποψη που θεωρεί την αρχή της συζητήσεως ως προέκταση της αρχής της διαθέσεως και της κινήσεως της διαδικασίας με πρωτοβουλία των διαδίκων (άρθρ. 108) (ιδεολογική θεώρηση της αρχής της συζητήσεως). Στο παρελθόν υπήρξαν έννομες τάξεις που είχαν υιοθετήσει την αρχή της

διαθέσεως όχι όμως την αρχή της συζητήσεως. Δεν αμφισβητείται επίσης σήμερα ότι το δικαστήριο μπορεί να αναπτύσσει πρωτοβουλίες σε σχέση με τη συγκέντρωση του πραγματικού υλικού κάτι που συνάδει περισσότερο σε μια θεώρηση της αρχής της συζητήσεως με σκέψεις ορθολογικής διαμορφώσεως της δίκης.

γβ) Αντικείμενο της αρχής της συζητήσεως και της ανακρίσεως είναι μόνο πραγματικά γεγονότα που στηρίζουν την αγωγή, μια ένσταση ή μια αντένσταση.

γγ) Ορολογία. Η αρχή της συζητήσεως δεν σχετίζεται με τη συζήτηση της υποθέσεως. Αρχή της συζητήσεως έχουμε και σε διαδικασίες που στηρίζονται στην έγγραφη διεξαγωγή της δίκης.

δ) Δεν αφορά δηλαδή η αρχή της συζητήσεως την εκτίμηση των αποδείξεων που γίνεται από το δικαστήριο, τον νομικό έλεγχο ή τη νομική υπαγωγή που επίσης είναι αποκλειστικό έργο του δικαστηρίου.

ε) Κατάδειξη της πρακτικής σημασίας της αρχής της συζητήσεως όταν τα πραγματικά γεγονότα που δεν προβλήθηκαν αναδεικνύονται από τις αποδείξεις.

στ) Αρχή ανακρίσεως ως αντίθετη αρχή (δημόσιο συμφέρον). Ισχύει κατ' εξοχήν στο πεδίο της ποινικής και της διοικητικής δίκης.

ζ) Στο πεδίο της πολιτικής δίκης η αρχή της ανακρίσεως απαντά στο πλαίσιο της εκούσιας δικαιοδοσίας (744) και εν μέρει στα ασφαλιστικά μέτρα (691 αρ. 1).

η) Μετριάσμοι της αρχής της συζητήσεως.

ηα) Καθήκον αληθείας (116 ΚΠολΔ) που έχει ως περιεχόμενο και την αρχή της πληρότητας. Ο διάδικος δεν πρέπει να αρκείται δηλαδή στην παράθεση αληθών γεγονότων αλλά θα πρέπει και να μην αποκρύπτει αληθή γεγονότα.

ηβ) Το δικαστήριο μπορεί και πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν του πασίδηλα γεγονότα, γνωστά στο δικαστήριο γεγονότα (336). Όμως το δικαστήριο απαγορεύεται να χρησιμοποιεί τις ιδιωτικές του γνώσεις γιατί έτσι μετατρέπεται σε μάρτυρα του εαυτού του, έχει όμως τη δυνατότητα λήψεως υπ' όψιν διδαγμάτων κοινής πείρας (336).

θ) «Νομικώς ενδεδυμένοι» πραγματικοί ισχυρισμοί. Εδώ οι πραγματικοί ισχυρισμοί εισφέρονται στη δίκη με νομική ορολογία αν και ο διάδικος επιθυμεί να αναφέρει πραγματικά γεγονότα (π.χ. πώληση, δάνειο, αμέλεια, κλπ).

ι) Είναι αδιάφορο, κατά κανόνα, ποιος διάδικος εισάγει στη δίκη πραγματικούς ισχυρισμούς. Αυτό δεν ισχύει βεβαίως για γεγονότα που είναι αναγκαία και πρέπει να επικαλεσθεί ο ενάγων για το νόμω βάσιμο της αγωγής. Είναι η προβληματική του βάρους επικλήσεως που σε σχέση με τα στοιχεία της αγωγής κατά την κρατούσα γνώμη γίνεται αποκλειστικά με βάση τους αγωγικούς ισχυρισμούς.

κ) Σε περίπτωση παραβάσεως της αρχής της συζητήσεως υπάρχει ο αναιρετικός έλεγχος (άρθρ. 559 αριθμ. 8), πράγμα που καταδεικνύει την υψηλή διαβάθμιση της αρχής. Είναι αυτονόητο ότι η παράβαση είναι και λόγος εφέσεως αφού όλοι οι λόγοι αναιρέσεως είναι και λόγοι εφέσεως.

λ) Χρόνος – τρόπος προβολής πραγματικών ισχυρισμών στη δίκη. Κρίσιμες είναι οι διατάξεις των άρθρ. 224, 269, 527 ΚΠολΔ. Οι ισχυρισμοί εισφέρονται στη δίκη μέσω της αγωγής, των προτάσεων ή με δήλωση κατά την προφορική συζήτηση της υποθέσεως.

μ) Δικανική πεποίθηση και με βάση το περιεχόμενο των συζητήσεων (340). Δηλαδή το δικαστήριο δεν σχηματίζει τη δικανική του πεποίθηση μόνο από τις αποδείξεις αλλά και από το σύνολο του περιεχομένου της συζητήσεως καθώς επίσης από το σύνολο των στοιχείων της δίκης (βλ. π.χ. 366 ΚΠολΔ).

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

20/02/2014

1. Ο Α, οικοπεδούχος, άσκησε αγωγή αποζημιώσεως κατά του Β ως εργολάβου λόγω ελαττωμάτων των διαμερισμάτων της αντιπαροχής που έλαβε. Ο εργολάβος πρότεινε προς απόκρουση της αγωγής την ένσταση της δεκαετούς παραγραφής κατ'άρθρο 693 ΑΚ. Με τις προτάσεις του ισχυρίσθηκε ότι ο ενάγων παρέλαβε τα διαμερίσματα τον Αύγουστο του 1998. Το δικαστήριο απέρριψε την αγωγή με αποδοχή της ενστάσεως παραγραφής, όχι όμως βάσει του ισχυρισμού της παραλαβής των διαμερισμάτων τον Αύγουστο του 1998, αλλά με βάση το γεγονός ότι το 1999 ο εναγόμενος με κλήση του προσέφερε τα διαμερίσματα προς παράδοση. Το γεγονός αυτό είχε αναδειχθεί μέσω των αποδείξεων. Το Εφετείο εξαφάνισε την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου μετά από άσκηση εφέσεως. Παράλληλα, θεώρησε απαράδεκτο τον ισχυρισμό για συμπλήρωση της παραγραφής στη βάση του γεγονότος ότι το 1999 προσέφερε τα διαμερίσματα προς παράδοση που πρόβαλε ο εναγόμενος με την προσθήκη – αντίκρουση των προτάσεών του.
2. Από την προσκομισθείσα ποινική δικογραφία το δικαστήριο διαπιστώνει την ύπαρξη ενός μάρτυρος που ήταν παρών κατά τη σύγκρουση και είχε γνώση των πραγματικών γεγονότων που ερίζονται στο πλαίσιο αστικής δίκης για καταβολή αποζημιώσεως κατά την ειδική διαδικασία των αυτοκινητικών διαφορών (άρθρ. 681α ΚΠολΔ). Μπορεί το Δικαστήριο να καλέσει το μάρτυρα καίτοι ουδείς των διαδίκων τον ανέφερε και στο ακροατήριο κάλεσαν αμφότεροι άλλα πρόσωπα ως μάρτυρες ; Είναι το ίδιο αν το δικαστήριο λαμβάνει υπ'όψιν του αυτεπαγγέλτως γεγονότα που δεν προτάθηκαν και όταν διατάζει αυτεπαγγέλτως αποδείξεις ; Τίθεται το ίδιο θέμα στα πρακτικά 1 και 6 ;
3. Ο Α απασχολεί παρανόμως τον εργαζόμενο Β στον οποίο καταβάλει μισθό κατώτερο του νομίμου. Ο Β επειδή φοβάται για τη θέση εργασίας δεν προσφεύγει στη δικαιοσύνη. Μπορεί η Επιθεώρηση Εργασίας που έλαβε γνώση των συνθηκών εργασίας μέσω ανωνύμου πηγής να ασκήσει αγωγή κατά του Α για καταβολή στον Β του ελλείποντος ποσού ;
4. Ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β. Από τα γεγονότα που περιγράφει στην αγωγή προκύπτει η ακυρότητα της συμβάσεως λόγω αντιθέσεως στα χρηστά ήθη. Τι θα πράξει το δικαστήριο ; Έχει σημασία η τοποθέτηση του εναγομένου Β. Ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β κατά της οποίας ο Β αμύνεται με τον ισχυρισμό ότι κατήγγειλε τη σχετική σύμβαση. Όμως, από τους ισχυρισμούς του προκύπτει ότι η καταγγελία έγινε εκπρόθεσμα.
5. Ο συνεταιρισμός Α κατασκεύασε και παράδωσε στον Β ως μέλος του συνεταιρισμού διαμέρισμα πριν ικανό χρονικό διάστημα. Για την κατάρτιση της συμβάσεως μεταβιβάσεως καταρτίσθηκε ιδιωτικό έγγραφο. Μετά από έτη δημιουργήθηκε διαφορά μεταξύ τους που

οδήγησε σε άσκηση αγωγής. Αμφότεροι οι διάδικοι δήλωσαν στο δικαστήριο ότι θεωρούν τη σύμβαση από πλευράς τηρήσεως του τύπου έγκυρη και δεν προβάλλουν θέμα ακυρότητας της ενοχικής και εμπράγματης δικαιοπραξίας. Δεσμεύεται το δικαστήριο από τη θέση αυτή των διαδίκων ;

6. Ο Α άσκησε αγωγή κατά του Β με αίτημα να του καταβάλει τη συμφωνηθείσα αμοιβή από σύμβαση έργου. Ο Β αμύνθηκε με τον ισχυρισμό ότι κατέβαλε την αμοιβή. Από τις αποδείξεις προέκυψε ότι το έργο δεν έχει παραδοθεί ακόμη (ΑΚ 694). Μπορεί το Δικαστήριο να απορρίψει την αγωγή για τον λόγο αυτό, καίτοι ο Β εμμένει στην άμυνα με τον παραπάνω ισχυρισμό ;
7. Ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β και ζητά την καταδίκη του στην καταβολή του ποσού των 15.000 ως αποζημίωση. Από τις εκτενείς αποδείξεις προκύπτει ότι η ζημία ανέρχεται στις 22.000 ευρώ και ο Α είναι αποφασισμένος να τις διεκδικήσει. Προς αποφυγή νέας δίκης το δικαστήριο προχωρεί στην επιδίκαση του συνολικού ποσού των 22.000 ευρώ.
8. Ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β από σύμβαση δανείου. Εκθέτει στην αγωγή την κατάρτιση της συμβάσεως, την καταβολή του ποσού, τη λήξη του χρέους. Ο εναγόμενος ομολογεί την αγωγή. Το δικαστήριο δεν πείθεται από την συμπεριφορά των διαδίκων και ιδίως από την ομολογία του εναγομένου. Μπορεί να διατάξει αποδείξεις ;
9. Ο Α διαπίστωσε την ύπαρξη ελαττώματος στο πράγμα που αγόρασε. Άσκησε κατόπιν τούτου αγωγή κατά του οίκου Β με αίτημα τη μείωση του τιμήματος. Το δικαστήριο μετά από αποδείξεις καταδίκασε τον Β στην αντικατάσταση του πράγματος (ΑΚ 540-542). Η κατάσταση είναι διαφορετική αν πρόκειται για αξίωση από σύμβαση έργου ; (ΑΚ 689).
10. Ο Α ασκεί αγωγή κατά του Β με αίτημα την καταβολή από σύμβαση εγγυήσεως χωρίς να αναφέρει πάντως στην αγωγή αν η εγγύηση παρασχέθηκε εγγράφως. Ο Β αντέταξε ότι η εγγύηση δόθηκε μεν εγγράφως, όμως ο πρωτοφειλέτης Π έχει εξοφλήσει το χρέος.

Καθηγητής Γ. Ορφανίδης

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ 2014

ΘΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

Αθήνα, 07/02/2014

Η ΠΡΟΣ ΚΑΛΥΨΗ ΥΛΗ

1. Βάρος επικλήσεως πραγματικών ισχυρισμών - βάρος αποδείξεως - νομική βασιμότητα αγωγής - αοριστία αγωγής.
2. Αρχή της διαθέσεως - Αρχή της συζητήσεως
3. Σύνθετες δίκες
4. Αντικείμενο δίκης
5. Ενστάσεις
6. Δικονομική ακυρότητα - Βίαιη διακοπή της δίκης - Ανυπόστατο δικαστικής αποφάσεως - Αναψηλάφηση.
7. Δεδικασμένο
8. Εναλλακτικές μορφές επιλύσεως διαφορών - Διαμεσολάβηση
9. Επιλογή θεμάτων από την έφεση
10. Κατάσχεση απαιτήσεων στα χέρια τρίτου
11. Διαταγή πληρωμής
12. Συγκρούσεις συμφερόντων δανειστών στην αναγκαστική εκτέλεση.

Καλή επιτυχία, καλό εξάμηνο και καλή αποφοίτηση !

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1. Με απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως (Γ.Σ.) Οικοδομικού Συνεταιρισμού διεγράφησαν ορισμένα μέλη μετά από αιτιολογημένη πρόταση του Διοικητικού Συμβουλίου ένεκα καθυστέρησης εκπληρώσεως των υποχρεώσεων τους.

Κατά νόμο η σχετική απόφαση της Γ.Σ. περί διαγραφής μπορεί να προσβληθεί μέσα σε προθεσμία ενός μηνός από την νόμιμη κοινοποίηση στον ενδιαφερόμενο της περί διαγραφής αποφάσεως. Με την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας αυτής αποσβέννυται το προς ακύρωση δικαίωμα του διαγραφέντος μέλους και η απόφαση της Γ.Σ. καθίσταται απρόσβλητη. Για να τεθεί σε κίνηση η αποκλειστική προθεσμία του ενός μηνός απαιτείται κοινοποίηση στον ενδιαφερόμενο της απόφασης για την διαγραφή.

Με βάση τα παραπάνω τα διαγραφέντα μέλη άσκησαν στο αρμόδιο δικαστήριο αγωγή για ακύρωση της Γ.Σ. του Συνεταιρισμού περί διαγραφής τους. Στην αγωγή δεν διαλαμβανόταν ο χρόνος κατά τον οποίον έλαβαν γνώση της αποφάσεως της Γ.Σ. για την διαγραφή. Το πρωτοβάθμιο και το δευτεροβάθμιο δικαστήριο απέρριψαν την αγωγή για ακύρωση της απόφασης της Γ.Σ. του εναγόμενου Συνεταιρισμού περί διαγραφής ως αόριστη επειδή δεν αναφερόταν σ' αυτήν το χρονικό σημείο της γνώσης της απόφασης εκ μέρους τους. Μετά από άσκηση αναιρέσεως το ανώτατο δικαστήριο έκρινε ότι δεν ήταν αναγκαία για το ορισμένο της αγωγής η αναφορά του χρόνου που έλαβαν γνώση τα μέλη της αποφάσεως της Γ.Σ. Αντίθετα, ο εναγόμενος συνεταιρισμός έπρεπε να επικαλεσθεί για την απόκρουση της αγωγής ως ασκηθείσας εκπροθέσμως τον χρόνο γνώσεως.

2. Ο Α άσκησε στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών αγωγή κατά του Β με αίτημα να καταδικασθεί να του καταβάλει το ποσό των 50000 ευρώ ως εγγυητής σε σύμβαση δανείου που είχε καταρτίσει ο Α με τον Γ. Στην αγωγή ισχυρίσθηκε ότι ο Γ δεν επέστρεψε το ποσό του δανείου ως όφειλε την μέρα που ήταν επιστρεπτέο με αποτέλεσμα η απαίτηση του εκ του δανείου να καταστεί ληξιπρόθεσμη και απαιτητή. Αυτό σημαίνει συγχρόνως ότι δύναται να αξιώσει και την καταβολή του σχετικού ποσού από τον εγγυητή Β.

Κατά τη συζήτηση της υποθέσεως ο Β αντέταξε με τις προτάσεις του ότι η αγωγή είναι αόριστη αν όχι νόμω αβάσιμη επειδή σε αυτή ο ενάγων δεν μνημονεύει αν για την παροχή της εγγυήσεως τηρήθηκε ο έγγραφος τύπος που απαιτεί η διάταξη του άρθρου 849 ΑΚ.

Ο Α απαντώντας στον ισχυρισμό αυτό του Β με την προσθήκη - αντίκρουση των σχετικών προτάσεων του απάντησε ότι ο Β ήταν εκείνος που θα έπρεπε να επικαλεστεί την τυχόν έλλειψη του τύπου και όχι ο ίδιος που θα έπρεπε να ισχυριστεί το γεγονός της τηρήσεως του. Σε κάθε περίπτωση δηλώνει τώρα με την προσθήκη - αντίκρουση ότι η εγγύηση είχε δοθεί εγγράφως και ότι ανεξάρτητα από το γεγονός αυτό προσκομίζει στο δικαστήριο το έγγραφο με την παροχή εγγυήσεως (ΕλλΔνη 2008/1409).

Τι θα πράξει το Δικαστήριο;

3. Ο αγοραστής Α άσκησε αγωγή κατά του πωλητή Π με αίτημα την καταβολή σ' αυτόν του ποσού των 3.000 ευρώ που αντιστοιχεί σε μείωση τιμήματος. Ισχυρίσθηκε ότι το πωληθέν πράγμα είχε πραγματικά ελαττώματα (ΑΚ 537, 540). Ο Π με τις προτάσεις ζήτησε την απόρριψη της αγωγής ως αόριστης ή νόμω αβάσιμης επειδή ο Α δεν επικαλείτο στην αγωγή ότι δεν γνώριζε κατά την σύναψη της σύμβασης πως το πράγμα δεν ανταποκρίνεται στη σύμβαση. Ο Α αντέταξε ότι ο Π ήταν εκείνος που έπρεπε να επικαλεσθεί τη γνώση του Α. Ποία η επίπτωση της ορθής απάντησης στο ορισμένο ή νόμω βάσιμο της αγωγής ;

4. Η Α κατήρτισε με τον Β σύμβαση πωλήσεως στο πλαίσιο της οποίας μεταβίβασε την κυριότητα του πράγματος. Ο Β επί έτη και παρά τις οχλήσεις της Α δεν κατέβαλε το τίμημα. Κατόπιν τούτου η Α άσκησε αγωγή στο αρμόδιο δικαστήριο. Επικαλέσθηκε την κατάρτιση της συμβάσεως πωλήσεως, την παράδοση του πράγματος, τις οχλήσεις για καταβολή του τιμήματος, τη μη εκπλήρωση της παροχής από τον αγοραστή. Ο Β αμφισβήτησε όλο το περιεχόμενο της αγωγής και την υποχρέωσή του για καταβολή. Ισχυρίσθηκε ότι είχε εκπληρώσει την υποχρέωσή

του για καταβολή του τιμήματος. Επικουρικώς ισχυρίσθηκε ότι η απαίτηση της Α είχε παραγραφεί. Η Α αντέταξε τον ισχυρισμό ότι ο αγοραστής είχε αναγνωρίσει την υποχρέωσή του από την πώληση με ρητή δήλωσή του ώστε να έχει επέλθει διακοπή της παραγραφής (ΑΚ 260). Ο Β από την πλευρά του υποστήριξε ότι ο ισχυρισμός προβάλλεται απαράδεκτως και έπρεπε να είχε προβληθεί στην αγωγή. Το δικαστήριο δεν μπόρεσε να σχηματίσει δικανική πεποίθηση για το θέμα της εκπληρώσεως της παροχής μετά την εξάντληση όλων των αποδεικτικών δυνατοτήτων. Ερωτάται : α) Τι θα πράξει το δικαστήριο για το θέμα της εκπληρώσεως ή μη της παροχής ; β) Έχει σημασία ποιος διάδικος ισχυρίσθηκε το θέμα της εκπληρώσεως ή μη της παροχής; γ) Είναι ορθός ο ισχυρισμός του Β για το απαράδεκτο του ισχυρισμού για διακοπή της παραγραφής ; Έπρεπε να περιέχεται στην αγωγή ;

5.Ο Α άφησε προς φύλαξη κινητό πράγμα στον Β (ΑΚ 822) ο οποίος χωρίς σχετικό δικαίωμα εκποίησε το πράγμα προς τον Γ. Ο Α άσκησε τη διεκδικητική αγωγή κατά του Γ. Ο Γ ζήτησε την απόρριψη της αγωγής ως αόριστης ή νόμω βάσιμης με την αιτιολογία ότι δεν ισχυρίζεται ότι ήταν (δηλαδή ο Γ) κακής πίστεως κατά την απόκτηση. Ο Α ανταπάντησε ότι αυτός (ο Γ) οφείλει να επικαλεσθεί την καλή πίστη του.

6. Ο Α άσκησε αγωγή κατά Β για καταβολή τιμήματος από σύμβαση πωλήσεως. Στην αγωγή ανέφερε ρητά ότι ο Β παρά τις επανειλημμένες οχλήσεις του δεν εξοφλεί την υποχρέωσή του. Με τις εμπροθέσμως κατατεθείσες προτάσεις του ο Β ισχυρίσθηκε εξόφληση της οφειλής την 1-10-2010. Διεξήχθησαν αποδείξεις για τον ισχυρισμό της εξοφλήσεως. Το δικαστήριο δε σχημάτισε πλήρη δικανική απόφαση. Τι θα πράξει ; α) θα αναβάλει την έκδοση αποφάσεως ; β) θα εκδώσει απόφαση που δεν θα αναπτύσσει δεδικασμένο ; γ) θα διατάζει στο διηνεκές νέες αποδείξεις; δ) θα χρησιμοποιήσει το μηχανισμό του αντικειμενικού βάρους αποδείξεως ; τι θα σήμαινε κάτι τέτοιο εν προκειμένω ;

7.Ο εργαζόμενος Α άσκησε αγωγή κατά της εταιρείας Ο για παράλειψη προαγωγής κατά τον οικείο κανονισμό. Η Ο με τις προτάσεις ζήτησε την απόρριψη της αγωγής ως αόριστης. Ειδικότερα, ο Α δεν ισχυρίζεται στην αγωγή ότι υπερείχε εκτός του προαχθέντος και όλων εκείνων που επίσης δεν προήχθηκαν. Ο Α αντέταξε ότι η αγωγή του ήταν ορισμένη. Εναπόκειται στην Ο να υποστηρίξει ότι υπήρξαν άλλοι μη προαχθέντες που υπερέχουν αυτού. Ο ίδιος (ο Α) δεν μπορούσε να γνωρίζει έτσι και αλλιώς κάτι τέτοιο, αφού δεν είχε πρόσβαση στους υπηρεσιακούς φακέλλους τους.

8.Ο Α άσκησε μετά από έτη αγωγή κατά του Β σε σχέση με αξίωση του από σύμβαση δανείου. Προς απόκρουση της αγωγής ο Β επικουρικώς ισχυρίσθηκε ότι επήλθε αποδυνάμωση της αξιώσεως του ενάγοντος επειδή δεν ασκήθηκε επί πολλά έτη και από την όλη συμπεριφορά του είχε σχηματίσει την εύλογη εντύπωση ότι δεν πρόκειται να προβληθεί. Ο Α αμφισβήτησε τον ισχυρισμό αυτό του Β. Το δικαστήριο δεν μπόρεσε να σχηματίσει δικανική πεποίθηση αν ο ενάγων είχε προβεί ενδιάμεσως σε ενέργειες που απέβλεπαν σε επιδίωξη της αξιώσεως. Ερωτάται : Τι θα πράξει το δικαστήριο; Θα ενεργοποιήσει το βάρος αποδείξεως και ποιος το φέρει αυτό ; Θα πρέπει να ισχυρισθεί ο ενάγων και να αποδείξει ότι η απαίτησή του είναι βάσιμη και δεν αποδυναμώθηκε ή θα πρέπει να αποδείξει ο εναγόμενος Β την αποδυνάμωση ;

9.Οι Α και Β κατήρτισαν σύμβαση πωλήσεως. Μετά από ορισμένο διάστημα ο Α άσκησε αγωγή για καταβολή του τιμήματος. Ο Β αρνήθηκε την αγωγή ισχυριζόμενος ότι κατά την κατάρτιση της συμβάσεως πωλήσεως είχε συμφωνηθεί τριετής πίστωση του τιμήματος. Το δικαστήριο προβληματίσθηκε αν θα πρέπει να απορρίψει την αγωγή ως νόμω αβάσιμη ή ως αόριστη γιατί έχει την γνώμη ότι η πίστωση του τιμήματος υπήρξε συστατικό στοιχείο της συμβάσεως πωλήσεως και επομένως ο Β προβαίνει σε άρνηση αυτής. Αντίθετα ο Α υποστήριξε ότι με το ισχυρισμό για πίστωση εισάγεται ένσταση αφού πρόκειται για εξαίρεση από το γενικό κανόνα της αμέσου καταβολής του τιμήματος.

Αν ήθελε υποτεθεί ότι η συμφωνία πιστώσεως του τιμήματος καταρτίσθηκε μετά την συμφωνία καταρτίσεως της πωλήσεως , η νομική κατάσταση είναι διαφορετική ;

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Θεματική : - Βάρος επικλήσεως πραγματικών ισχυρισμών - νομική βασιμότητα αγωγής – αοριστία αγωγής – βάρος αποδείξεως.

1. Το βάρος επικλήσεως πραγματικών ισχυρισμών είναι ένα θέμα που επηρεάζει το νόμω βάσιμο της αγωγής και των ενστάσεων καθώς επίσης το θέμα της αοριστίας της αγωγής και των ενστάσεων. Η αγωγή υπόκειται ως γνωστόν σε μία τριπλή αξιολόγηση. Είναι το θέμα του παραδεκτού, του νόμω βασίμου και της ουσιαστικής βασιμότητας. Αντίστοιχες είναι οι κατηγορίες και στις ενστάσεις. Προκύπτει επομένως η διάκριση των τριών βαθμίδων αξιολογήσεως. Κατά κανόνα δυσχέρειες δημιουργεί η έννοια της νομικής βασιμότητας. Μια αγωγή είναι νόμω αβάσιμη είτε για πραγματικούς είτε για νομικούς λόγους. Για πραγματικούς λόγους είναι νομικά αβάσιμη η αγωγή όταν και αληθών υποτιθεμένων των πραγματικών γεγονότων που επικαλείται ο ενάγων, αυτά δεν πληρούν το πραγματικό του κανόνα δικαίου. Για νομικούς λόγους συντρέχει έλλειψη νομικής βασιμότητας όταν γίνεται επίκληση μιας έννομης συνέπειας που δεν προβλέπεται στον νόμο (π.χ. ηθική βλάβη για συμβατικές παραβάσεις). Ενίοτε γίνεται λόγος και για μη νόμιμη αγωγή.

2. Υπάρχει σαφής διάκριση μεταξύ ελλείψεως νομικής βασιμότητας και αοριστίας της αγωγής. Η αοριστία αποτελεί την βασικότερη περίπτωση κηρύξεως μιας αγωγής ως απαράδεκτης. Αόριστη όπως τονίσθηκε μπορεί να είναι και η ένσταση.

3. Σημαντικό είναι το στοιχείο ότι κατά την κρατούσα γνώμη δεν είναι δυνατή η θεραπεία μιας αγωγής που είναι νόμω αβάσιμη στο πλαίσιο της εκκρεμούς δίκης. Ιδίως θεωρείται ότι δεν είναι δυνατή η θεραπεία αυτής α) μέσω 224 Ι. β) μέσω παραπομπής στην αγωγή σε έγγραφο ή γ) μέσω της τοποθετήσεως του εναγομένου στην αγωγή. Στην απαγόρευση του άρθρ. 224 θεωρείται ότι εντάσσεται και η περίπτωση που μια νόμω αβάσιμη αγωγή επιδιώκεται να καταστεί βάσιμη. Είναι πάντως δυνατή η αναγνώριση (αποδοχή) από τον εναγόμενο (298) μιας νόμω αβάσιμης αγωγής όπως επίσης μπορεί ο ενάγων να παραιτηθεί από την νόμω αβάσιμη αγωγή (294) και να ασκήσει στη συνέχεια μια νόμω βάσιμη αγωγή. Υποστηρίξιμη είναι πάντως και η αντίθετη άποψη κατά την οποία είναι δυνατή η θεραπεία μέσω της τοποθετήσεως του εναγομένου. Το ορισμένο ή το αόριστο της αγωγής αποβλέπει κυρίως στην προστασία του εναγομένου. Ενόψει του μη ικανοποιητικού αποτελέσματος της απορρίψεως μιας αγωγής ως απαράδεκτης, ο νομοθέτης έχει καταβάλει προσπάθεια για επίλυση του προβλήματος (άρθρ. 224 όπως ισχύει).

4. Το ζήτημα του νόμω βασίμου και της αοριστίας θα πρέπει να αντιμετωπισθεί σε συσχετισμό με το θεσμό της υποχρεωτικής συμπράξεως πληρεξουσίου δικηγόρου (94 επομ. ΚΠολΔ) που έχει την ευθύνη της άρτιας συντάξεως δικογράφου. Πρέπει όμως να συσχετισθεί και με την μη ύπαρξη ή την μη πρακτική εφαρμογή

προβλέψεων για την υποχρέωση του δικαστή να καθοδηγεί τους διαδίκους και να τους καλεί να συμπληρώσουν την αοριστία ή την έλλειψη νομικής βασιμότητας της αγωγής.

5. Ποιες συνέπειες επάγεται η απόρριψη αγωγής ως απαράδεκτης, νόμω αβάσιμης ή ουσίας αβάσιμης. Είναι σημαντικό το θέμα. Το απαράδεκτο δεν οδηγεί σε κατ' αποτέλεσμα σε απώλεια ενός δικαιώματος ή μιας αξιώσεως. Αντίθετη είναι η κατάσταση στις δυο άλλες μορφές απορρίψεως αγωγών.

6. Ως αντιστάθμισμα στη δραστική συνέπεια της απορρίψεως μιας αγωγής ως νόμω αβασίμου και της ελλείψεως δυνατοτήτων θεραπείας προσφέρονται οι εξής δυνατότητες :

α) Ο Κώδικας καθιερώνει ένα στενό αντικείμενο της δίκης (ιδιαίτερως σημαντικό σε περίπτωση συρροής αξιώσεων). Αυτό είναι κρίσιμο για το θέμα του δεδικοσμένου.

β) Τα χρονικά όρια δεδικοσμένου (σημαντικό για συμβάντα χρονικά μεταγενέστερα της εγέρσεως της αγωγής) οριοθετούνται με αναγωγή στο χρόνο της ασκήσεως της αγωγής(με συνεκτίμηση του 224) για τον ενάγοντα και στο χρόνο της συζητήσεως ή της προκαταθέσεως προτάσεων για τον εναγόμενο.

7. Το κρίσιμο ερώτημα είναι το θέμα του περιεχομένου που θα πρέπει να έχει μια αγωγή για να είναι νόμω βάσιμη.

α) Οι απαιτήσεις για τη σύνταξη νόμω βάσιμης αγωγής καθορίζονται από την κατανομή του βάρους επικλήσεως των νομικά κρίσιμων πραγματικών ισχυρισμών. Σύνδεση του βάρους επικλήσεως με το χρονικά ύστερο βάρος αποδείξεως, με την έννοια ότι όποιος φέρει το βάρος αποδείξεως φέρει και το βάρος επικλήσεως. Το βάρος αποδείξεως έχει πρακτική σημασία στο τέλος της δίκης συνεπηρεάζει όμως το βάρος επικλήσεως που έχει τη σημασία του κατά τη διάρκεια της δίκης.

β) σύνδεση της προβληματικής με τη διάκριση θεμελιωτικών και αντιθέτων (εξαιρετικών) κανόνων δικαίου. Τριττή διάκριση των εξαιρετικών κανόνων δικαίου σε καταργητικούς, δικαιοανασταλτικούς και διακωλυτικούς. Η ορολογία στη θεωρία και νομολογία δεν είναι ενιαία.

- Ο κάθε διάδικος φέρει το βάρος επικλήσεως των γεγονότων που πληρούν το πραγματικό ενός ευνοϊκού γι' αυτόν κανόνας δικαίου.

- Το βάρος επικλήσεως για τα θεμελιωτικά γεγονότα της αγωγής το φέρει ο ενάγων· το βάρος επικλήσεως για τα καταργητικά, ανασταλτικά ή διακωλυτικά γεγονότα του δικαιώματος το φέρει ο εναγόμενος. Δεν φέρει το βάρος επικλήσεως και αποδείξεως ο διάδικος που απλώς ισχυρίζεται ένα γεγονός, όπως πεπλανημένως γίνεται δεκτό (από φοιτητές αλλά και πρακτικούς του δικαίου). Θα πρέπει να διαγνωσθεί προηγουμένως αν το συγκεκριμένο γεγονός ανήκει σε θεμελιωτικά γεγονότα ή σε γεγονότα που πληρούν το πραγματικό ενός εξαιρετικού κανόνα δικαίου. Θα πρέπει δηλαδή να χαρακτηριστεί ο κρίσιμος πραγματικός ισχυρισμός ως ανήκων σε θεμελιωτικούς ή εξαιρετικούς κανόνες δικαίου. Αν ο ενάγων αναφέρει λ.χ. τη μη εξόφληση του δανείου αυτό δεν σημαίνει ότι φέρει και βάρος επικλήσεως και κυρίως αποδείξεως για τον ισχυρισμό της εξοφλήσεως.

1. Από τη διάκριση μεταξύ θεμελιωτικών γεγονότων αφ' ενός και καταργητικών κ.λ.π. γεγονότων αφ' ετέρου προκύπτει η διάκριση ανάμεσα στη βάση της αγωγής (224) και στις ενστάσεις, η διάκριση ανάμεσα στην ιρρήση της αγωγής και στις ενστάσεις, η διάκριση ανάμεσα στις ενστάσεις και αντενστάσεις καθώς και η έννοια της σύνθετης και απλής ομολογίας (352 -353).

2. Ο ενάγων οφείλει να ισχυρισθεί τα θεμελιωτικά γεγονότα του δικαιώματος που προβάλλει και μόνο αυτά. Το ίδιο βάρος φέρει ο εναγόμενος για τα καταργητικά κ.λ.π.

3. Αν ο ενάγων δεν ανταποκριθεί στο βάρος επικλήσεως των θεμελιωτικών γεγονότων η αγωγή είναι νόμω αβάσιμη. Θα απορριφθεί ως νόμω αβάσιμη, ακόμη και όταν ο εναγόμενος ερημοδικεί (271 III). Πρόκειται για σημαντική συνέπεια και η σχετική εξέταση από το δικαστήριο γίνεται αυτεπαγγέλτως.

10. Τα θεμελιωτικά γεγονότα που θα πρέπει να επικαλεσθεί ο ενάγων προκύπτουν από την φύση των κανόνων δικαίου, από την ερμηνεία αλλά και από τη διάπλαση του δικαίου μέσω της νομολογίας. Μέσω της νομολογίας μπορούν να αξιωθούν προϋποθέσεις (πραγματικοί ισχυρισμοί) που δεν υπάρχουν στον νόμο. ΣΤΑ θεμελιωτικά γεγονότα μπορούν να ανήκουν όχι μόνο θετικά γεγονότα (π.χ. τήρηση τύπου) αλλά και αρνητικά (π.χ. ανυπαρξία οφειλής, 904 ΑΚ). Μερικές φορές το γεγονός που ανήκει στα θεμελιωτικά γεγονότα δεν χρειάζεται να αναγράφεται ρητά στην αγωγή αλλά υπονοείται (π.χ. ισχυρισμός για κατάρτιση σύμβασης χωρίς ρητή μνεία ότι δεν υπήρχε αναβλητική αίρεση στη βάση της απόψεως ότι η ύπαρξη καθαρής δικαιοπραξίας ανήκει στα θεμελιωτικά γεγονότα). Με την έννοια αυτή το βάρος επικλήσεως είναι στενότερο σε σχέση με το βάρος αποδείξεως.

11. Η διάκριση μεταξύ θεμελιωτικών και καταργητική ή ανασταλτικών κανόνων δικαίου είναι κατά κανόνα ευχερής. Υπάρχει η διαφορετική χρονική στιγμή που επιτρέπει τη διάκριση (η εξόφληση ή η κατάχρηση δικαιώματος ή παραγραφή έπεται της συστάσεως μιας αξιώσεως).

Σημαντική και δυσχερής είναι αντίθετα η διάκριση ανάμεσα σε θεμελιωτικούς και διακωλυτικούς κανόνες δικαίου (λ.χ. η διάσωση του πλουτισμού [909 ΑΚ] ως ένσταση ή ως άρνηση επηρεάζει τις απαιτήσεις για το νόμω βάσιμο της αγωγής). Η δυσχέρεια διακρίσεως μεταξύ θεμελιωτικών και διακωλυτικών γεγονότων οφείλεται στο στοιχείο ότι ένα και το αυτό γεγονός μπορεί να αντιμετωπισθεί και ως θεμελιωτικό και ως διακωλυτικό. Λ.χ. η αναβλητική αίρεση μπορεί να αντιμετωπισθεί ως θεμελιωτικό γεγονός (δηλαδή υποχρέωση του προβάλλοντος αξιώσεις από τη σύμβαση να επικαλεσθεί την ύπαρξη καθαρής συμβάσεως) ή ως διακωλυτικό (υποχρέωση του αντιδίκου να επικαλεσθεί την ύπαρξη αναβλητικής αιρέσεως). Ο αγοραστής προβάλλει αξιώσεις λόγω ελαττωμάτων του πωληθέντος πράγματος· είναι βάρος του πωλητή να επικαλεσθεί ότι ο αγοραστής γνώριζε ή από βαρεία αμέλεια αγνοούσε το ελάττωμα ή έχει το βάρος ο αγοραστής να ισχυρισθεί ότι δεν γνώριζε ή ότι δεν αγνοούσε από βαρεία αμέλεια (537 ΑΚ) ; Θα πρέπει να επικαλεσθεί και αποδείξει την πράξη αποκτήσεως αυτός που ισχυρίζεται ότι κατέστη εγκύρως κύριος ή ο μέχρι τότε κύριος που αμφισβητεί την μεταβίβαση της κυριότητας θα πρέπει να επικαλεσθεί ότι ο μεταβιβάσας δεν ήταν κύριος και ότι ο αποκτήσας ήταν κακής πίστεως ; (ΑΚ 1036).

12. Εναλλακτικές προσπάθειες κατανομής του βάρους αποδείξεως και κατ'επέκταση του βάρους επικλήσεως (925 ΑΚ). Κατάδειξη της σπουδαιότητας της προβληματικής στην περίπτωση αδυναμίας προβολής των νομικά κρίσιμων πραγματικών ισχυρισμών (ευθύνη ιατρού, παραγωγού προϊόντος κλπ). Είναι ένα ζήτημα που επηρεάζει την παροχή έννομης προστασίας. Αν δεν υπάρξει μια διαφορετική κατανομή του βάρους επικλήσεως ο ενάγων βρίσκεται σε μια αδυναμία προβολής μιας νόμω βάσιμης ή μιας ορισμένης αγωγής αφού αγνοεί τα κρίσιμα γεγονότα.

13. Η αντιμετώπιση του ζητήματος της νομικής βασιμότητας στους ανώτερους βαθμούς δικαιοδοσίας.

α. Κατ'έφεση δίκη. Αυτεπάγγελτη λήψη υπόψη του παραδεκτού και της νομικής βασιμότητας της αγωγής κατ' απόκλιση από το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως. Δεν απαιτείται δηλαδή προβολή με λόγο εφέσεως εκ μέρους του εκκαλούντος των ελλείψεων για το παραδεκτό και το νόμω βάσιμο.

β. Αντίθετα είναι η κατάσταση στην κατ'αναίρεση δίκη. Ανάγκη προβολής της πλημμέλειας με λόγο αναιρέσεως με πρόσθετη μνεία ότι η πλημμέλεια προβλήθηκε στους κατωτέρους βαθμούς δικαιοδοσίας (562 ΙΙ).

γ. Η αξίωση περισσότερων ή λιγότερων στοιχείων για τη νομική βασιμότητα της αγωγής δικαιολογεί τον πρώτο λόγο αναιρέσεως για παράβαση κανόνων ουσιαστικού δικαίου (559 αρ. 1). Αντίθετα, η παρά το νόμο θεώρηση αγωγής ως παραδεκτής ή απαράδεκτης πληρεί το πραγματικό του αναιρετικού λόγου με αρ. 14.

14. Νομική βασιμότητα αγωγής – διάπλαση δικαίου – αόριστες έννοιες.

15. Αοριστία και νόμω αβάσιμο ανακοπής (632, 933). Το όλο θέμα της νομικής βασιμότητας και της αοριστίας είναι πολύ περισσότερο σημαντικό σε σχέση με την ανακοπή που ως ένδικο βοήθημα εισάγει πρωτογενή παροχή έννομης προστασίας. Η ανακοπή έχει συγκεκριμένες προθεσμίες που είναι πολύ σύντομες και η κρατούσα γνώμη δεν δέχεται εφαρμογή του άρθρ. 263 ΑΚ. Έτσι ο οφειλέτης κινδυνεύει να απολέσει την κυριότητα της κατοικίας του σε πλειστηριασμό επειδή ασκήθηκε μια αόριστη ανακοπή του άρθρ. 933. Το ίδιο θέμα τίθεται με την πρακτικώς σπουδαία ανακοπή του άρθρ. 632 κατά της διαταγής πληρωμής αν και εδώ υφίστανται και οι δυνατότητες θεραπείας μέσω της ανακοπής του 933 ή και της ασκήσεως κατά την ορθότερη γνώμη αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής.

α. Δυνατότητα προσθέτων λόγων (585 ΙΙ). Αμφισβητείται αν απαιτείται η ύπαρξη ενός τουλάχιστον νόμιμου και παραδεκτού λόγου ανακοπής (βλ. και 569 Ι) προκειμένου να στηριχθεί το δικόγραφο των προσθέτων λόγων ανακοπής. Το θέμα δυσχεραίνεται από τον τρόπο κατά τον οποίο η κρατούσα γνώμη προσδιορίζει τη προθεσμία ασκήσεως προσθέτων λόγων.

β. Συνέπειες απορρίψεως ανακοπής ως νόμω αβασίμου ή απαράδεκτου είναι ιδιαίτερα δραστικές. Στη βάση της κρατούσας απόψεως δεν υπάρχει διαφορά αν ο λόγος ανακοπής είναι αόριστος, νόμω αβάσιμος ή ουσία αβάσιμος. Αυτό σημαίνει ότι η ανακοπή αποδεικνύεται ως περισσότερο επικίνδυνη στο σημείο αυτό σε σχέση με την αγωγή (263 ΑΚ).